

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2020

ARCHEOLOGIENOTA

Welriekende dreef te Overijse (Vlaams-Brabant)

ADEDE Archeologisch Rapport 550

BORIS HOREMANS

JOLIEN VRANKEN

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 550

Archeologienota Welriekende
Dreef te Overijse
(Vlaams-Brabant)

BORIS HOREMANS
JOLIEN VRANKEN

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2020
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden veelelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

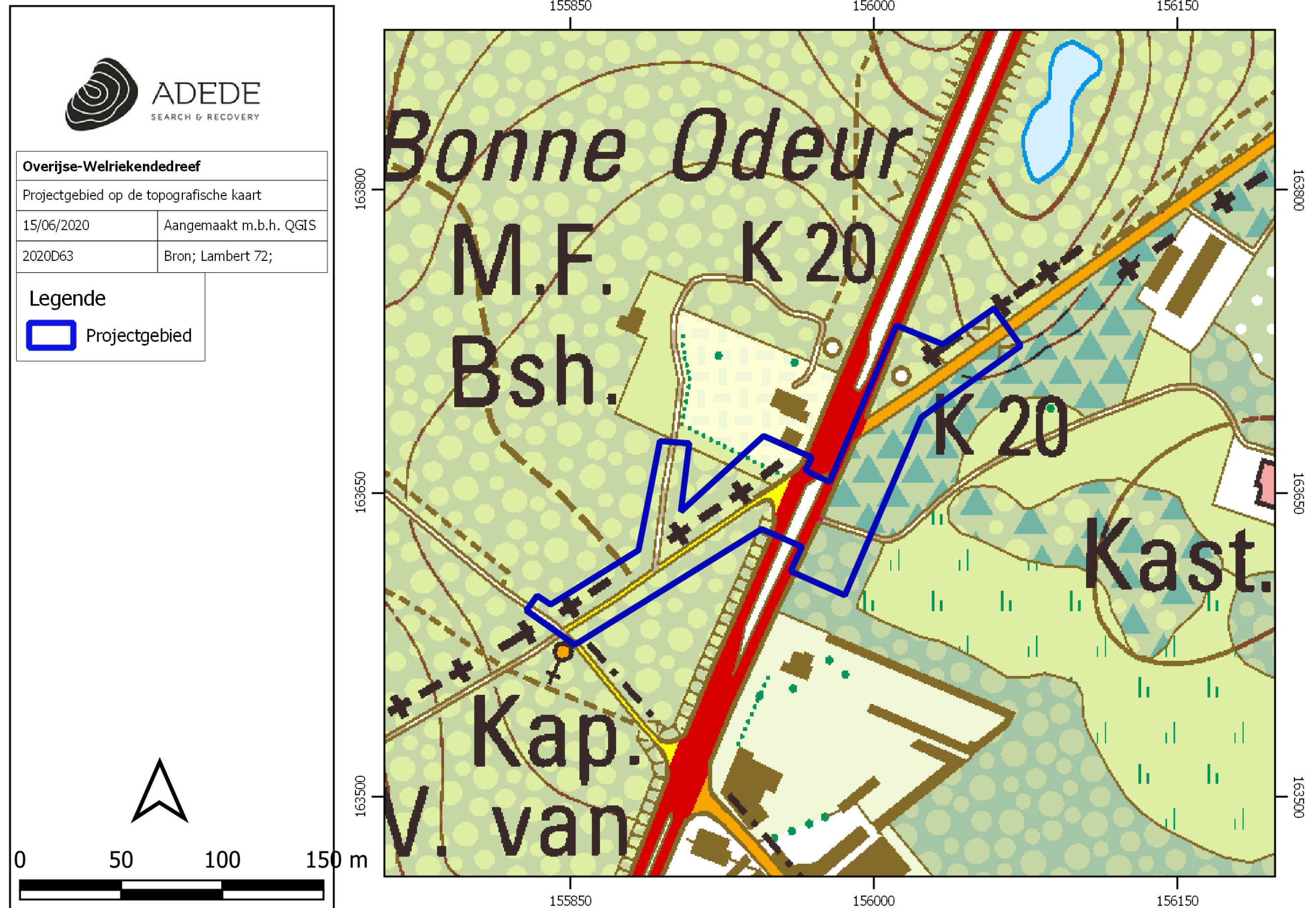
Inhoudsopgave

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 550	2
Archeologienota Welriekende Dreef te Overijse (Vlaams-Brabant).....	2
BORIS HOREMANS JOLIEN VRANKEN	2
Inhoudsopgave	- 3 -
1 Administratieve fiche	- 5 -
2 Bureauonderzoek	- 9 -
2.1 Archeologische voorkennis	- 9 -
2.2 Aanleiding van het onderzoek	- 9 -
2.3 Doel van het onderzoek.....	- 9 -
2.4 Huidige situatie projectgebied.....	- 10 -
2.5 Beschrijving geplande werken.....	- 10 -
2.6 Randvoorwaarden.....	- 11 -
2.7 Werkwijze.....	- 11 -
3 Assessmentrapport.....	- 21 -
3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 21 -
3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 24 -
3.2.1 Tertiair geologisch	- 24 -
3.2.2 Quartair geologisch.....	- 25 -
3.2.3 Bodem	- 26 -
3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied	- 32 -
3.3.1 Algemene historische situering.....	- 32 -
3.3.2 Historisch kaartmateriaal	- 35 -
3.3.1 Luchtfoto 1971	- 42 -
3.3.2 Luchtfoto 1979-1990.....	- 42 -
3.3.3 Luchtfoto 2000-2003.....	- 43 -
3.4 Archeologische situering van het projectgebied	- 44 -
3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving	- 44 -
3.4.2 CAI Indicatoren.....	- 45 -
4 Landschappelijk Bodemonderzoek (2020D63)	- 46 -
4.1 Werkwijze en strategie	- 46 -
4.2 Situatie Terrein	- 47 -
4.3 Assessment.....	- 49 -
4.3.1 Bodem	- 49 -

4.3.2	Boordigrammen.....	- 52 -
4.3.3	Boorbeschrijvingen	- 57 -
4.3.4	Boortransecten.....	- 59 -
4.3.5	Interpretatie Booronderzoek	- 61 -
5	Besluit.....	- 62 -
6	Bibliografie	- 65 -
7	Lijst van figuren	- 67 -
8	Bijlagen	- 68 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2020B242 / 2020D63
Site	Overijse – Welriekende Dreef
Projectsigle ADEDE	OVE-WEL
Ligging	Welriekendedreef, 3090 Overijse
Kadaster	Overijse 1 AFD/M/0045/00A000.
Soort onderzoek	Bureauonderzoek
Aard van de vervolgwerven	Fietssnelweg
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Horemans, B. & Vranken, J., 2020, Archeologienota Welriekende dreef te Overijse (Vlaams-Brabant), ADEDE Archeologisch Rapport 550, Gent.
Grootte projectgebied	Ca 6682m ²
Periode uitvoering	Maart 2020
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek
Verstoorde zones	wegverharding

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Overijse-Welriekendedreef	
Projectgebied op een recente luchtfoto	
15/06/2020	Aangemaakt m.b.h. QGIS
2020D63	Bron; Lambert 72;

Legende

 Projectgebied

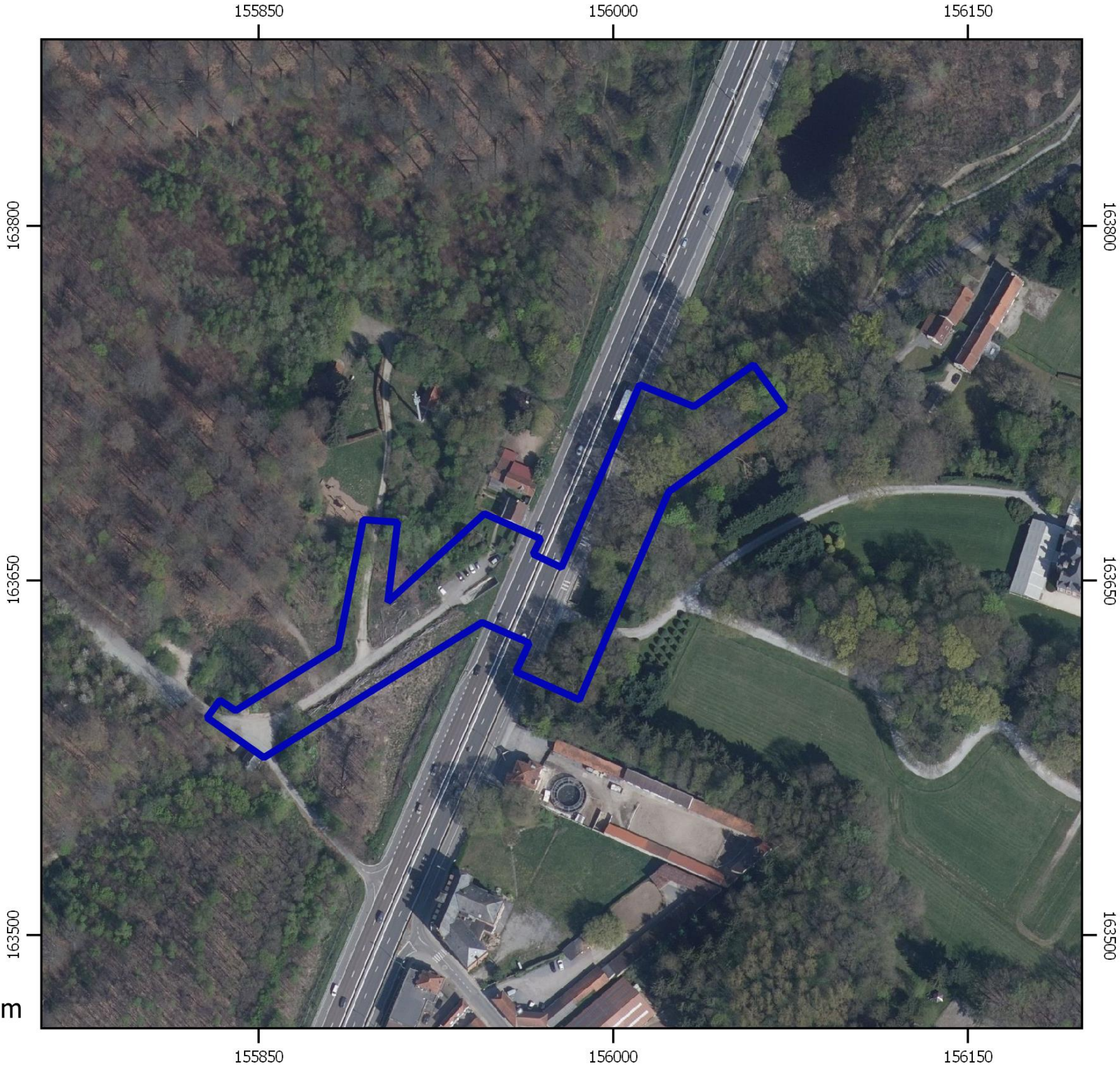
0

50

100

150 m

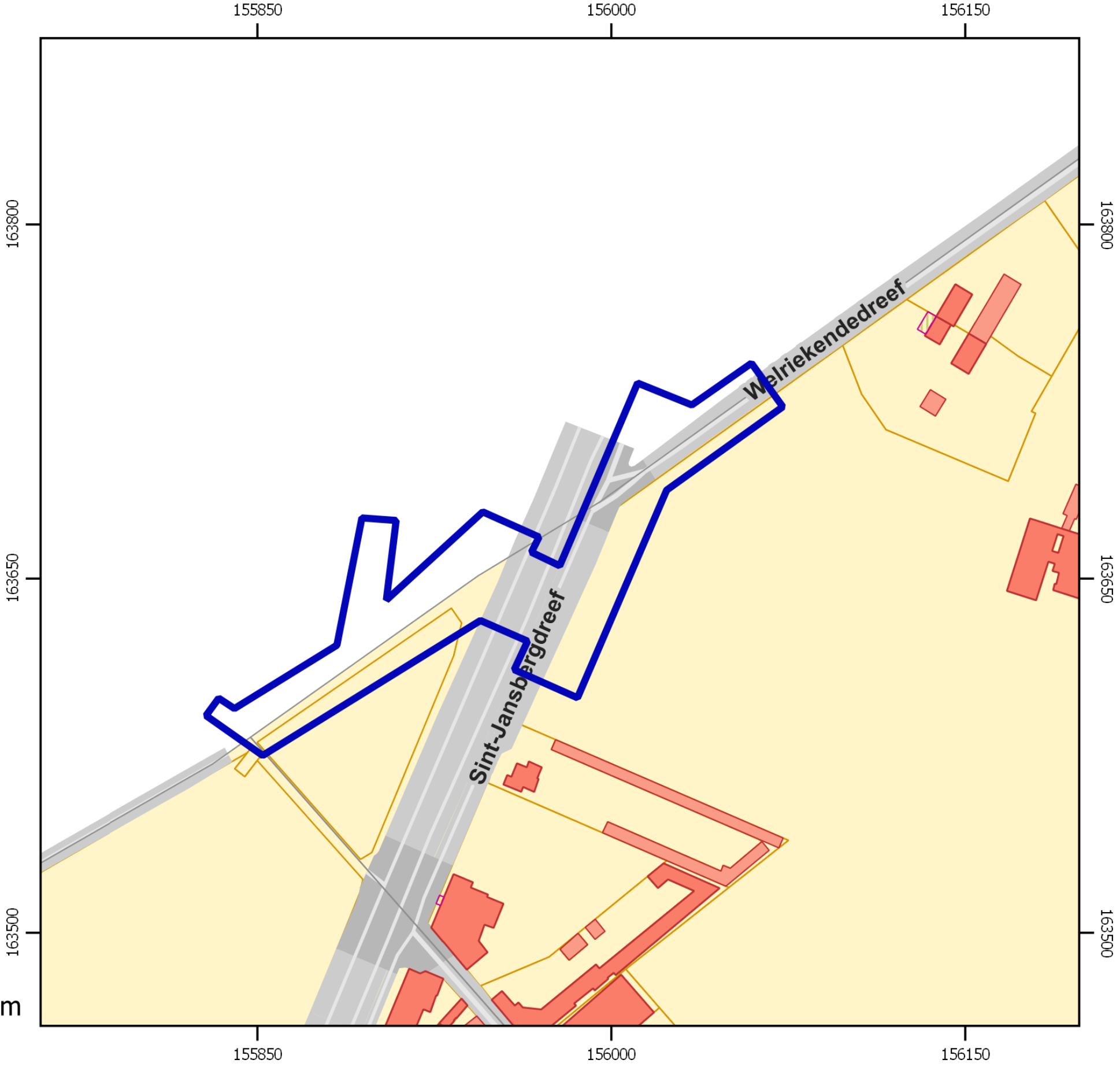
Overijse-Welriekendedreef	
Projectgebied op de GRB kaart	
15/06/2020	Aangemaakt m.b.h. QGIS
2020D63	Bron; Lambert 72;

Legende

 Projectgebied

0 50 100 150 m

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen het onderzoeksgebied is tot op heden nog geen archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn wel een aantal CAI-meldingen terug te vinden die in de databank van de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) zijn opgenomen. Deze meldingen geven zicht op het archeologisch verleden in het gebied en worden besproken in §3.4 Archeologische situering van het projectgebied

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² of meer bedraagt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied is gelegen op de kruising van de R0 Sint-Jansbergdreef en de Welriekendedreef. Er werd in het verleden op deze plaats een fietstunnel onder de R0 aangelegd die toelaat de R0 op een veilige manier te kruisen. Deze fiets- en voetgangerstunnel is toegankelijk via twee trappartijen. Een eerste trappenpartij bevindt zich ten westen van de R0 (zijde Brussels Hoofdstedelijk Gewest) aan de Welriekendedreef. De andere bevindt zich aan de Sint-Janbergdreef langs de Vlaamse zijde van de R0.

2.5 Beschrijving geplande werken

De opdrachtgever plant de aanleg van een nieuwe fietshelling ter hoogte van de Welriekende dreef. De werken behelzen het verwijderen van de bestaande trappenpartijen, die toegang verlenen tot de fiets – en voetgangerstunnel. Deze zullen vervangen worden door een fietshelling, die toelaat om de fietstunnel op een vlottere manier te bereiken. De plannen kaderen in de langetermijnambitie om de ring in de toekomst te voorzien van een volwaardige fietsring. Komende van aan de Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Willeriken, volgt deze fietshelling het tracé van de oude Welriekendedreef (tot aan de bestaande fietstunnel) voor deze dreef door de R0 werd onderbroken. Het tracé vervolgt vervolgens door de bestaande fietstunnel, om daarna een bocht van 90° te maken en parallel aan de R0 zijn weg te vervolgen. Tenslotte pikt het tracé terug aan op de bestaande Welriekendedreef. Deze fietshelling wordt voorzien van een fietspad met een breedte van drie meter. De totale breedte van de fietshelling bedraagt 4 meter. Voor de aanleg van deze fietshelling wordt echter de aanleg van een bouwput voorzien die een breedte van een twaalf meter zal hebben. Het hoogste punt van de fietshelling begint op een hoogte van 116,8m TAW. Het diepste punt van de fietshelling bedraagt 114,3 meter ten opzichte van de Tweede Algemene Waterpassing (TAW) en deze fietshelling zal een hellingsgraad hebben van 3,3%. De Zuidelijke fietshelling stijgt tot een niveau van 117m TAW. Onder de asfaltlaag zal eerst een werkvloer aangelegd worden tot op 0,85m onder de finale diepte. Richting het zuiden wordt vanuit de tunnel een bijkomende toegang voorzien, om tegemoet te komen aan de connectiviteit met Hoeilaart. Om de inname te beperken, wordt gekozen voor een steilere helling om de lengte van deze toegang te beperken. Door de combinatie van een luie trap met een steile helling, hoeft een groot deel van de gebruikers echter geen omweg te maken tot aan de toegang in de Welriekendedreef. Alle doorsnedes werden in een apart document toegevoegd.

2.6 Randvoorwaarden

Dit betreft een archeologienota met uitgesteld traject wegens fysieke onmogelijkheid: eerst moet de bestaande bebouwing (trappenpartijen) en wegverharding op gebied van geplande werken gesloopt/verwijderd worden. Eventueel archeologisch onderzoek dient te gebeuren na deze werken.

2.7 Werkwijze

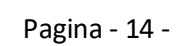
Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

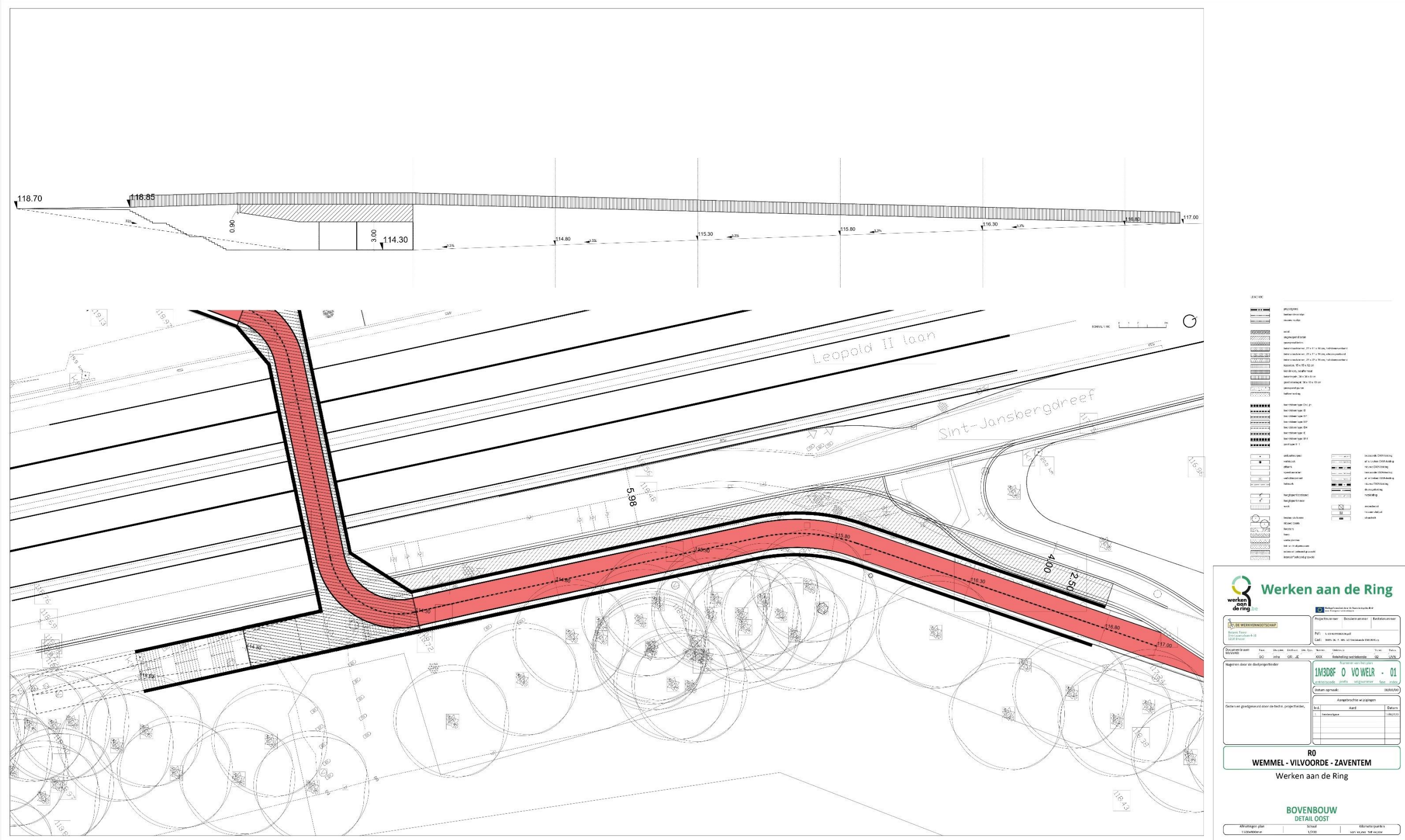
Overzicht geconsulteerde kaarten:

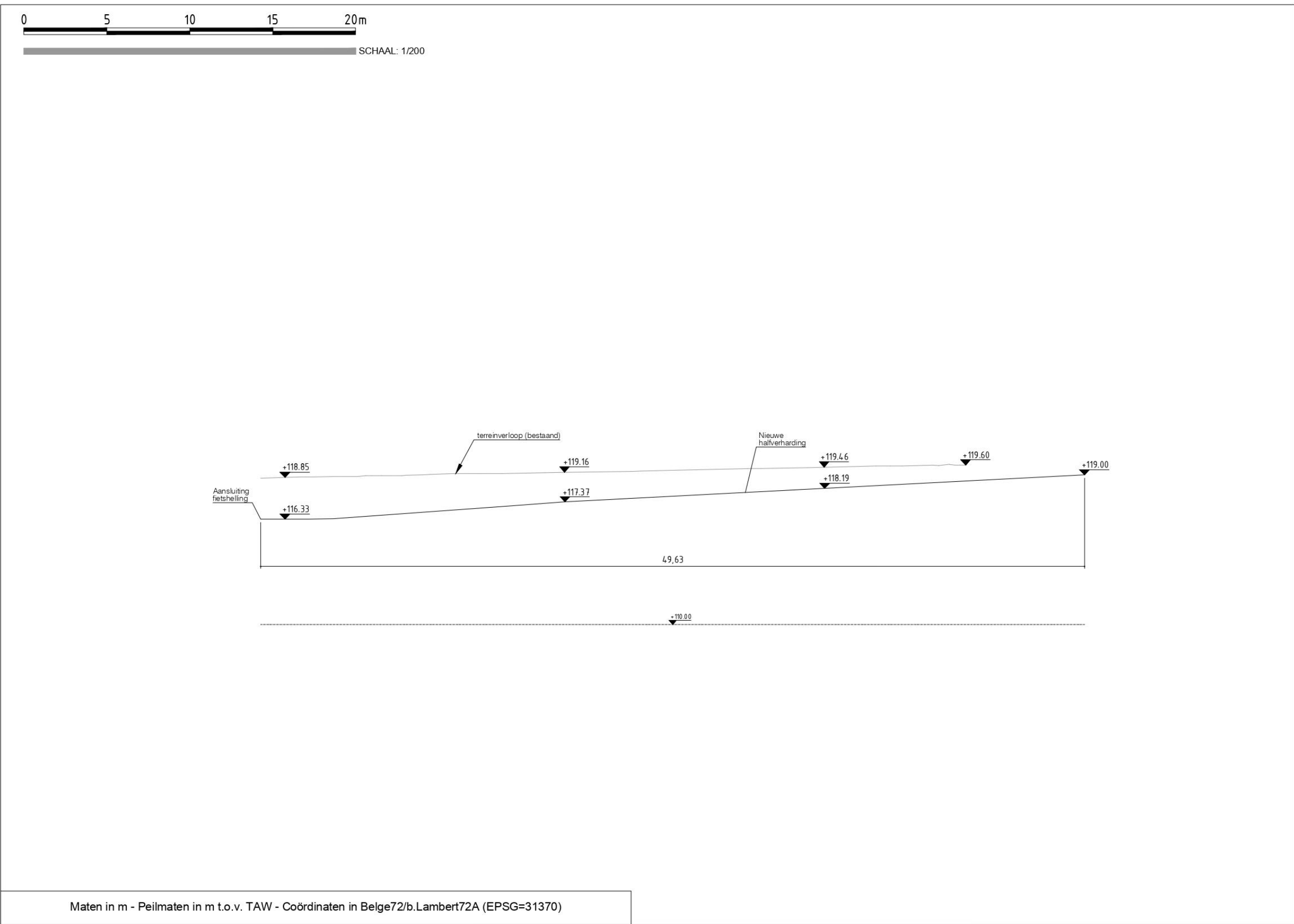
- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan

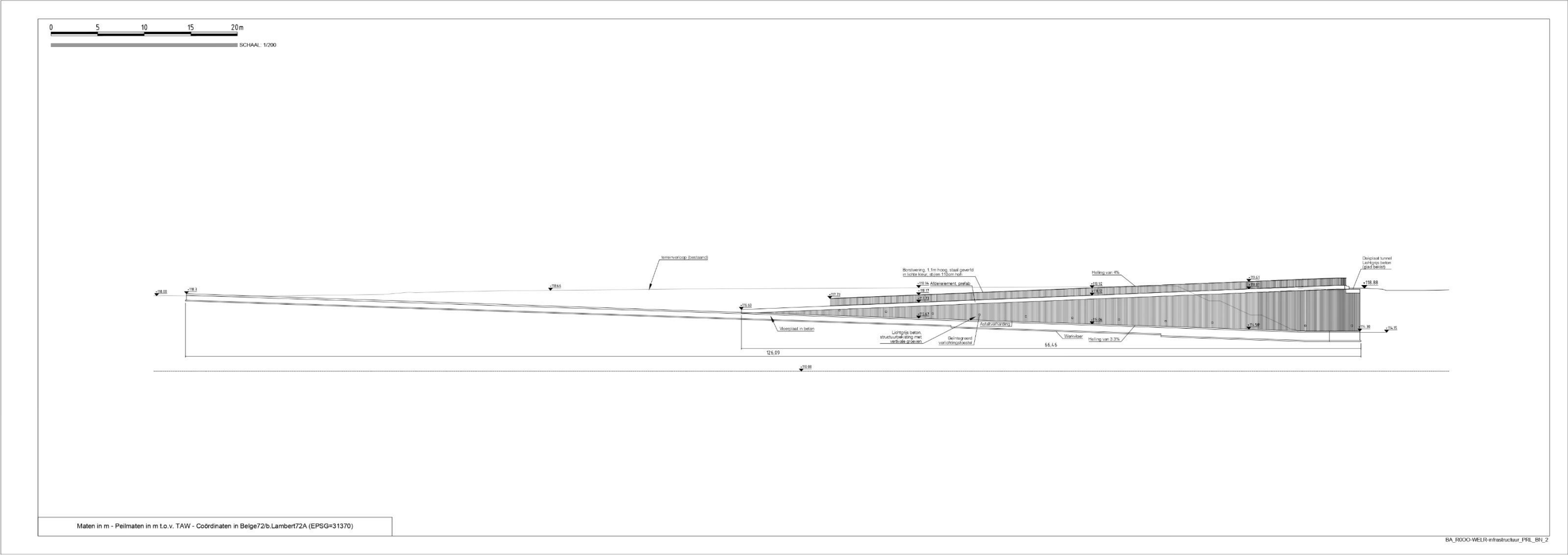
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Fricx, 1744
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854
 - Kaart van Popp, 1842-1879
 - Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

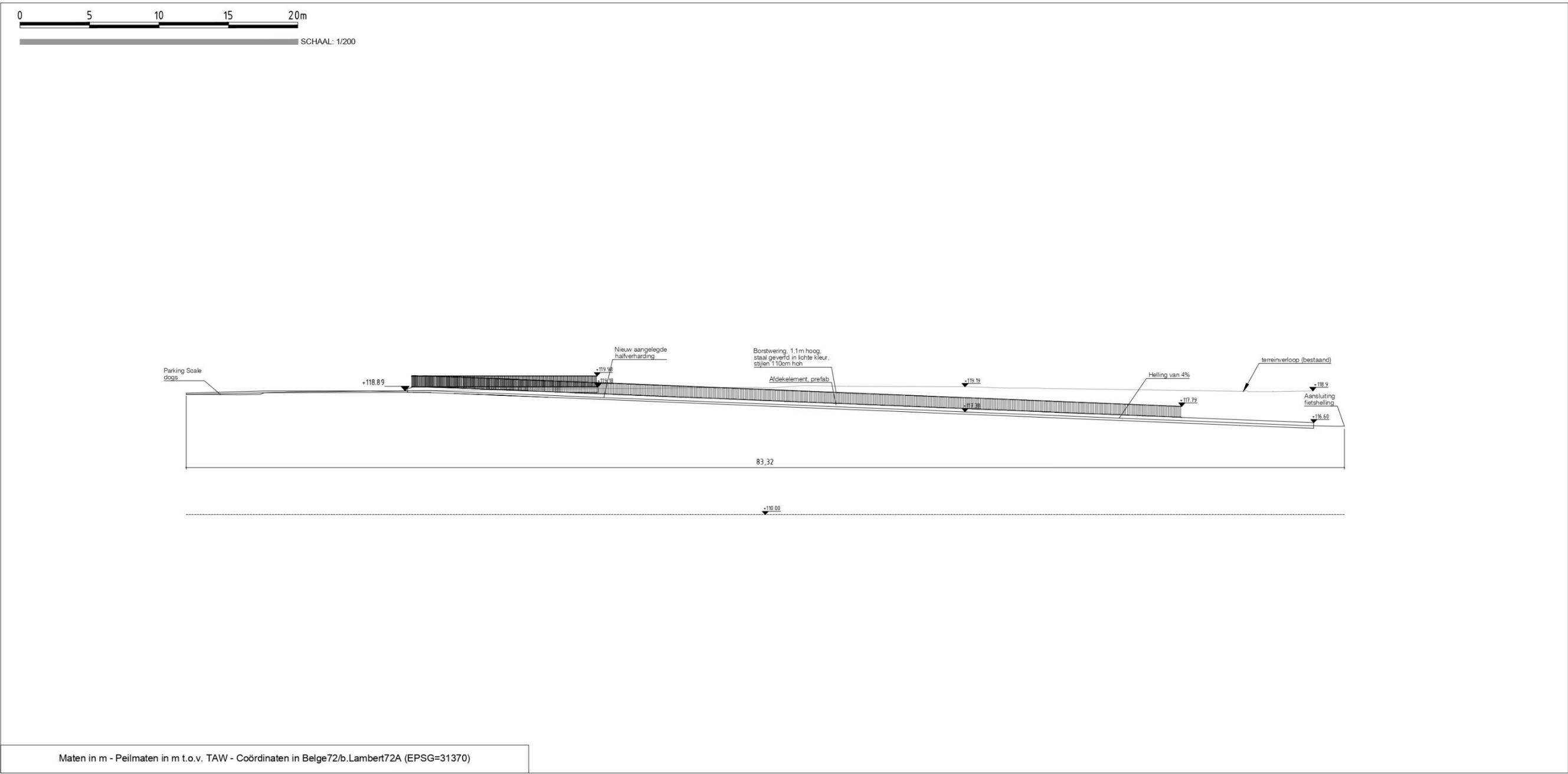

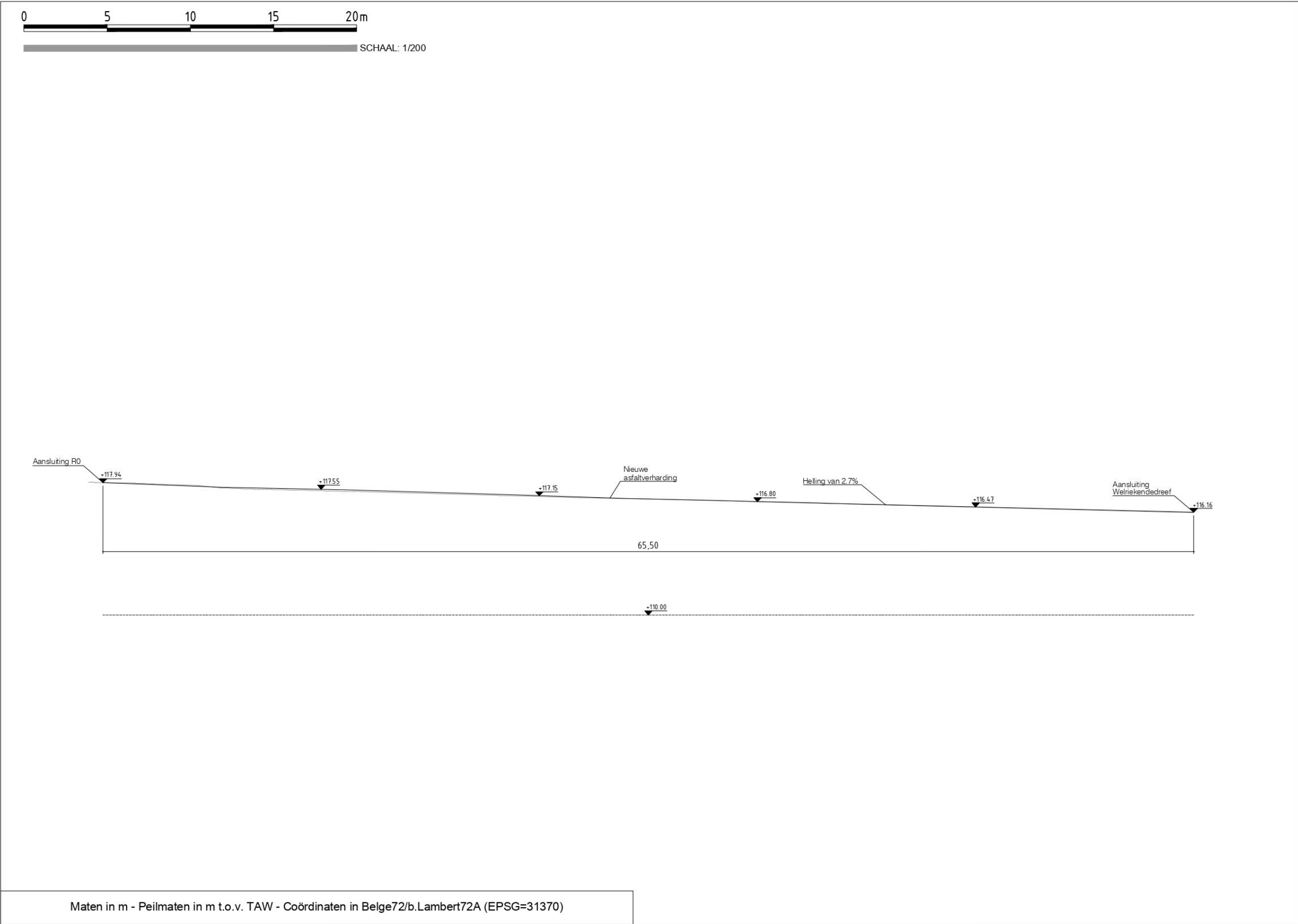

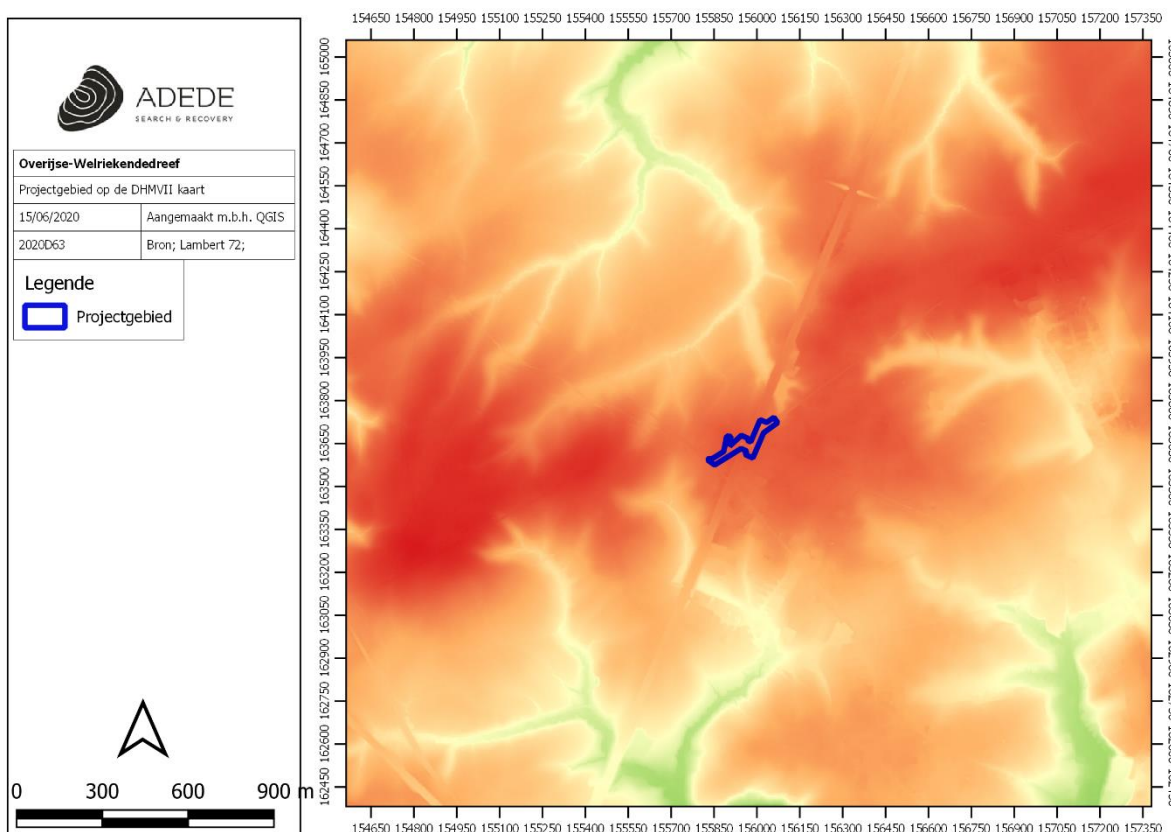
BA_R000-WELR-infrastructuur_PRL_BN_3

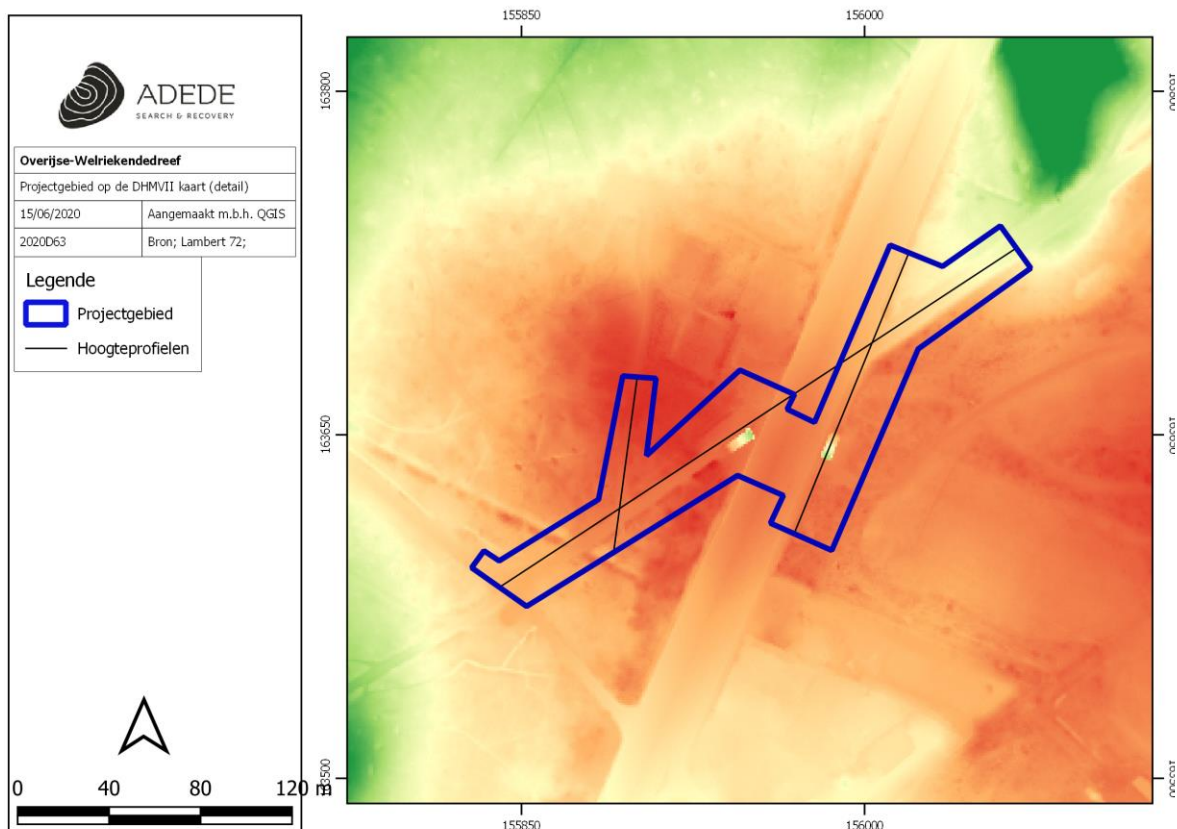
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

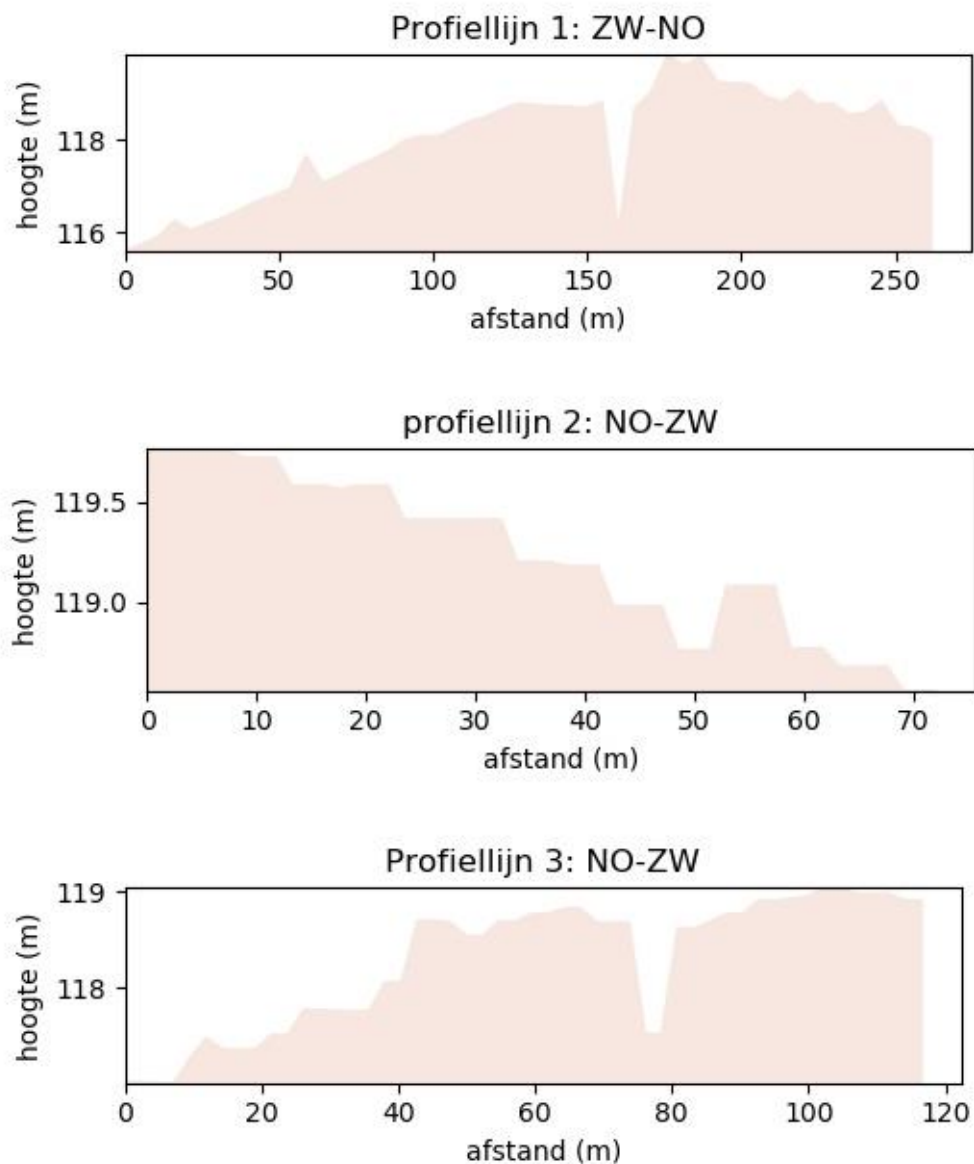
Het projectgebied bevindt zich in Overijse, op de grens met Hoeilaart en het Brussels hoofdstedelijk gewest. Bodemkundig kan het gebied ondergebracht worden in de Vlaamse Zandleemstreek, die de overgang maakt tussen de zanderige gronden in het noorden van het land en de meer zuidelijk gelegen leemgronden. Landschappelijk-typologisch kan het gebied ingedeeld worden tot de Brabantse glooiingen, waarbij het projectgebied gelegen is aan de rand van het Zoniënwoud. Deze regio kreeg vanaf de negentiende eeuw te maken met belangrijke rooiingen van dit bos, waardoor de streek er in grote mate nog landschappelijk door bepaald wordt. Op basis van het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen, stellen we vast dat het gebied doorsneden wordt door insnijdingen in het landschap, die afkomstig zijn van de historische loop van de Roodkloosterbeek. Deze dalen kennen inmiddels echter geen doorvloeiing meer. Het projectgebied ligt op een lokale hoogte, op zo'n 200 à 300 meter van deze beekdalen. Het projectgebied is gelegen op een gemiddelde hoogte van 119 meter ten overstaan van de Tweede Algemene Waterpassing (TAW). Wanneer we de hoogte van het projectgebied beschouwen van zuidwest naar noordoost, valt op dat het projectgebied in het zuidwesten een licht stijgend verloop kent van 118m TAW naar 119m TAW over een afstand van 150 meter. Vervolgens kent het gebied een depressie tot 116m TAW, op de locatie van de bestaande trappartij naar de fietstunnel. Voorbij de R0 daalt het terrein weer licht van iets meer dan 118m TAW tot 116m TAW. Vervolgens werden twee kleinere profiellijnen dwars op de eerste, lange profiellijn geplaatst. Profiellijn 2 kent een dalend verloop, van 120m TAW in noordoostelijke richting naar 118,5 m TAW in zuidwestelijke richting over een afstand van 70m. De derde profiellijn kent op zijn beurt een stijgend verloop, van 117m TAW naar 119m TAW, over een afstand van 120m. De kleine depressie op 75m is opnieuw te verklaren door de bestaande trappenpartij naar de fietstunnel.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

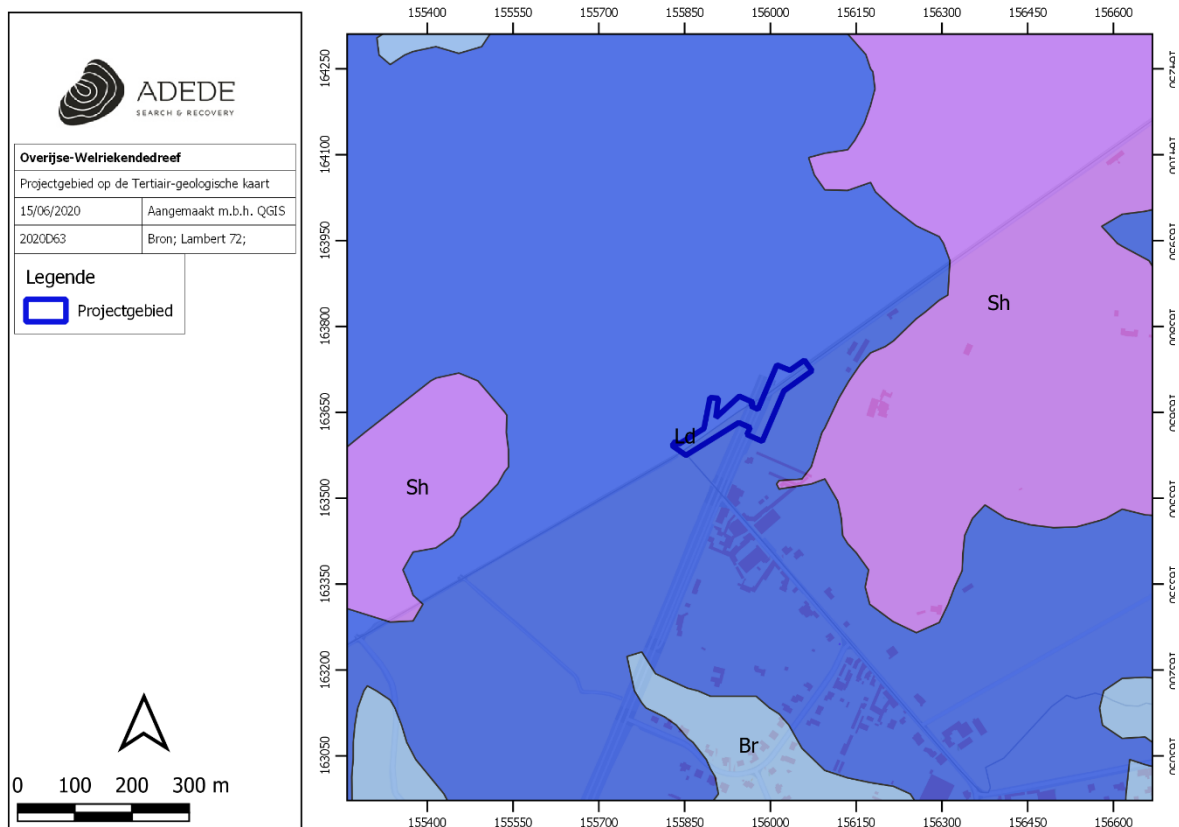
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Daaruit blijkt dat het projectgebied tertiair-geologisch onder te brengen is onder de formatie van Lede, ook wel het Lediaan genoemd, die behoort tot de Zennegroep.

Deze formatie is afkomstig uit het midden-Lutetiaan (44 miljoen jaar oud). De meest voorkomende vorm van het Lediaan is wit tot lichtgrijs fijn zand. Het Lediaan bevat vaak lagen van kalk- en glauconiethoudende zanden, zandige kalksteen en kalkige zandsteen. Typisch voor het Lediaan is ook de grote aanwezigheid van fossiele nummulieten en nautilussen.¹

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

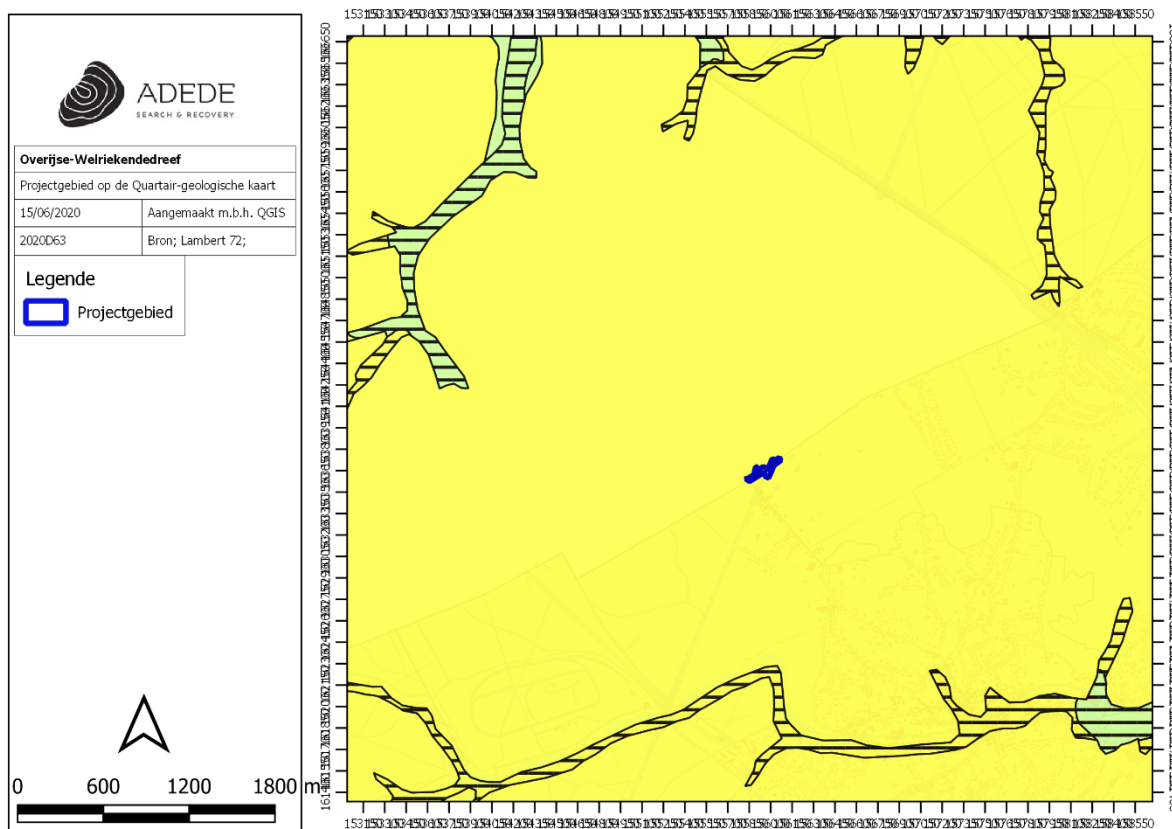
3.2.2 Quartair geologisch

De bodemlagen uit het Quartair vertegenwoordigen de meest recente geologische periode binnen het bestaan van de aarde (2,6 miljoen jaar).² De Quartair-geologische profieltypekaart (1:200.000) geeft aan dat in het plangebied geen Holocene en/of Tardiglaciale fluviale afzettingen bovenop de pleistocene sequentie aanwezig zijn. De afzettingen in het studiegebied behoren tot het type 2. Dit profieltype is opgebouwd uit eolische afzettingen (Elpw, zand to silt) van het Weichseliaan (laat-pleistoceen) of mogelijk vroeg-Holoceen. In de zuidelijker gelegen delen van Vlaanderen, waartoe ook

¹ P. Laga, S. Louwye & S. Geets, 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', in: *Geologica Belgica* 4 (2001, 1-2), pp. 135-152.

² B. Pillans & P. Gibbard, 'The Quaternary period', in: F.M. Gradstein, J.G. Ogg & A.G. Smith, *The Geological Time Scale* (Cambridge, 2004) pp. 979-1010.

het projectgebied behoort, bestaan deze afzettingen voornamelijk uit silt (loess). Daarnaast kunnen er ook hellingsafzettingen van het Quartair worden teruggevonden.³

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

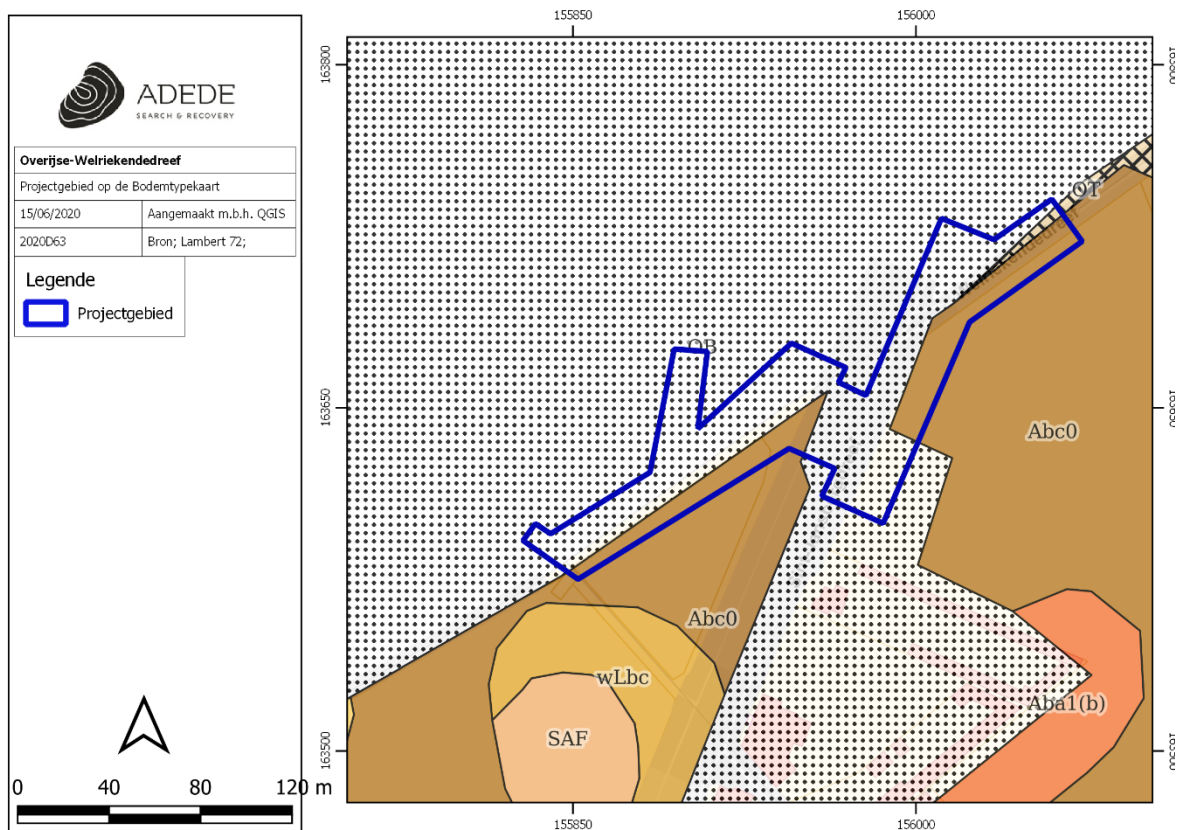
In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

De bodemtypekaart, waarvan een detail in figuur 6, toont dat het projectgebied gelegen is in een zone die gekenmerkt wordt door het bodemtype OB. Daaronder verstaat men kunstmatige bebouwde gronden, waarbij het bodemprofiel ingrijpend gewijzigd of vernietigd werd door menselijk ingrijpen. Deze interpretatie is echter problematisch, gezien het feit dat het projectgebied voor een groot stuk gelegen is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat door Geopunt niet werd meegenomen in de

³ F. Bogemans, *Legende overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen* (Brussel, 2005).

Bodemtypekaart van Vlaanderen. De rest van het projectgebied staat gekarteerd als bodemtype Abc0, wat staat voor een droge leembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur. Het bodemhorizont is te typeren als B, wat wil zeggen dat het moedermateriaal moeilijk te herkennen zijn door illuviale aanrijking, residuele concentratie of een verandering in het moedermateriaal.⁴

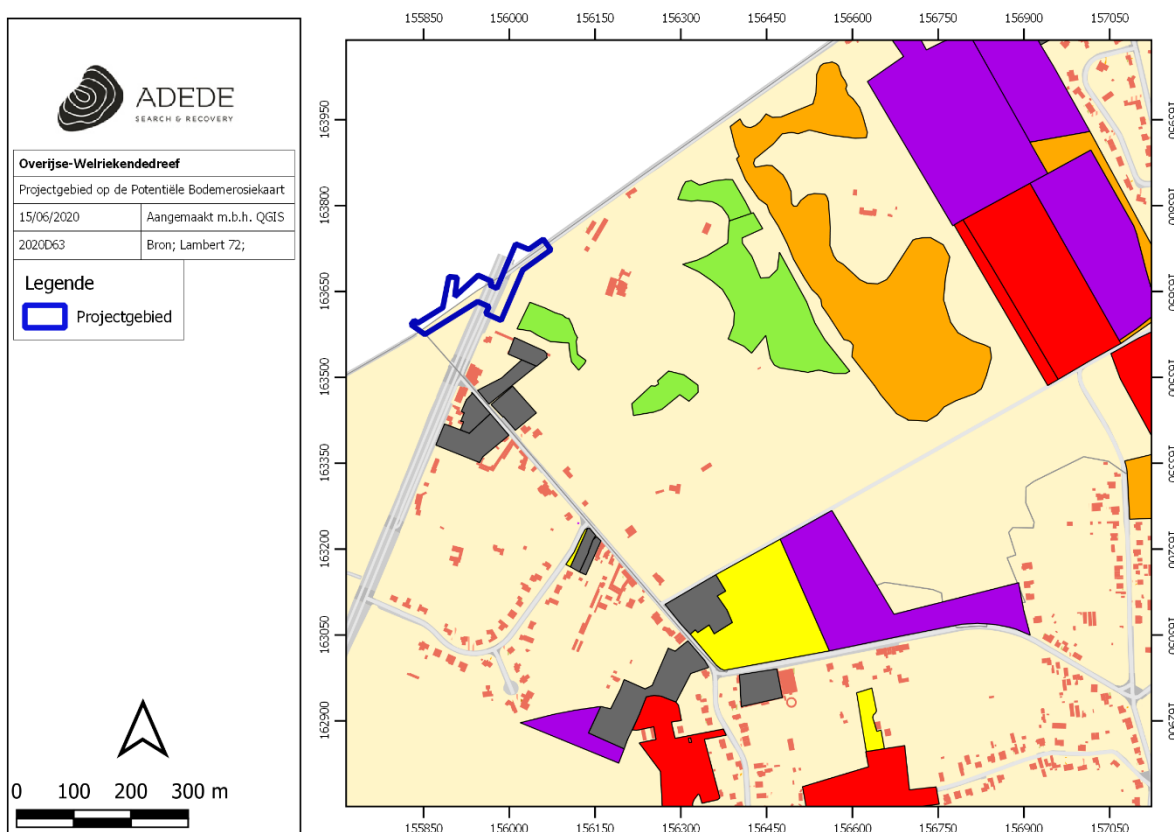

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

Op de potentiële bodemerosiekaart is het projectgebied niet gekarteerd. De dichtst bij gelegen gekarteerde percelen vertonen echter een zeer laag potentieel tot bodemerosie, al dient bij deze wel in aanmerking genomen dat in een ruimere omgeving, de meeste percelen gekarteerd worden met een hoog tot zeer hoog potentieel voor bodemerosie.

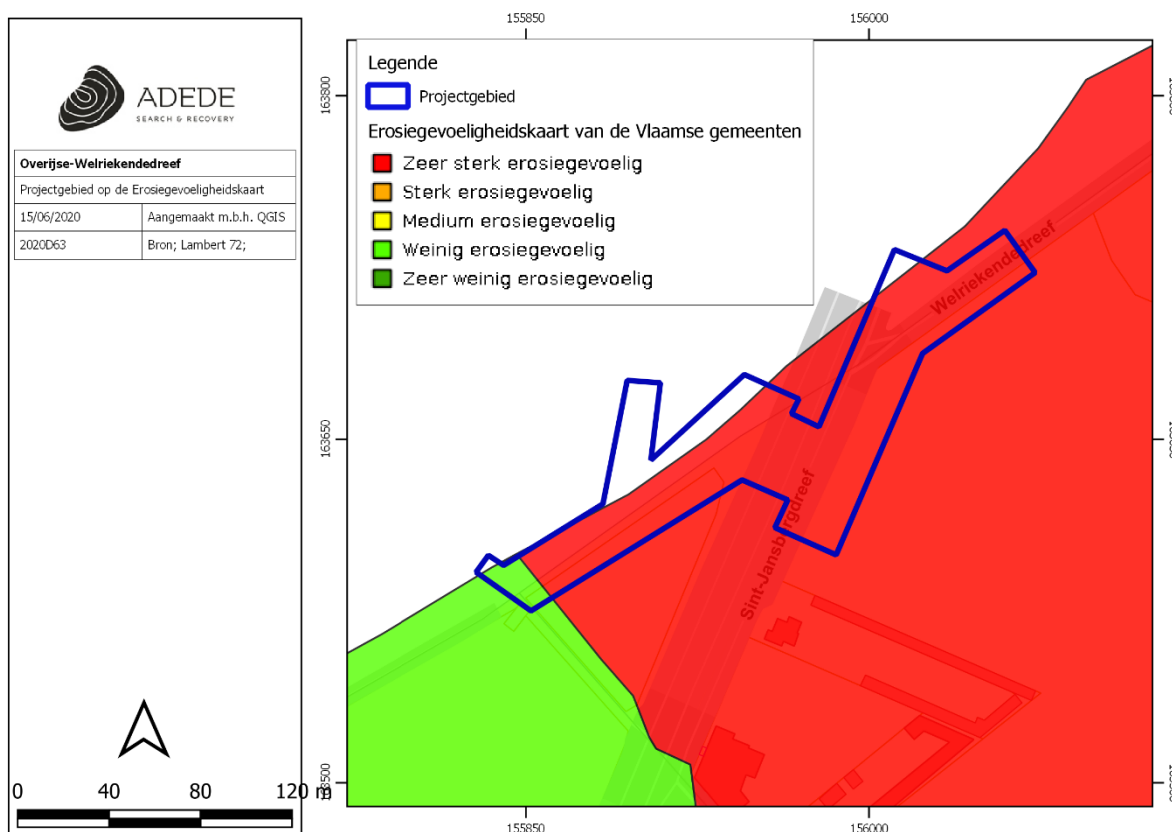
⁴ E. Van Ranst & C. Sys, *eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)* (Gent, 2000), pp. 17-18.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

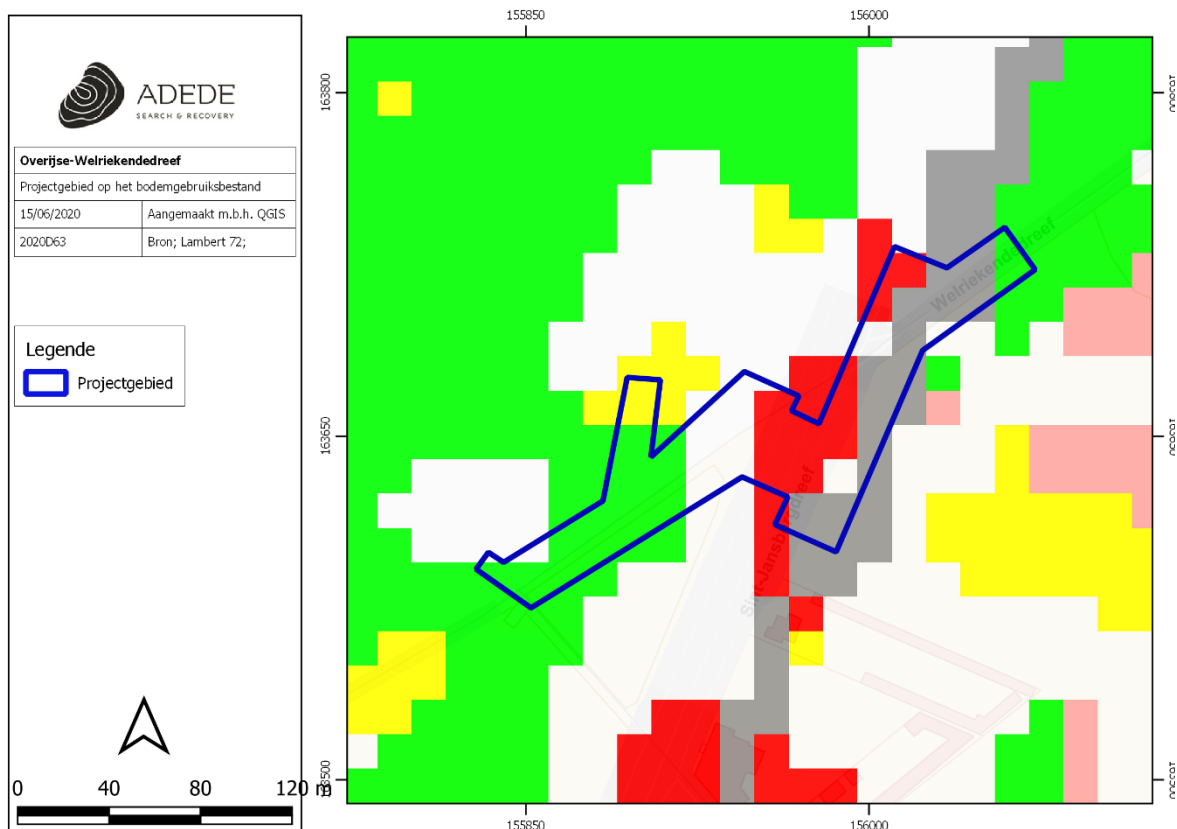
Op de erosiegevoeligheidskaart van de Vlaamse gemeenten, wordt het projectgebied ingedeeld tot het grondgebied Overijse, dat gekarteerd staat als 'zeer sterk erosiegevoelig'. Daarbij dient echter ook in overweging genomen te worden dat het projectgebied op de grens ligt met Hoeilaart, dat gekarteerd staat als 'weinig erosiegevoelig'.

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

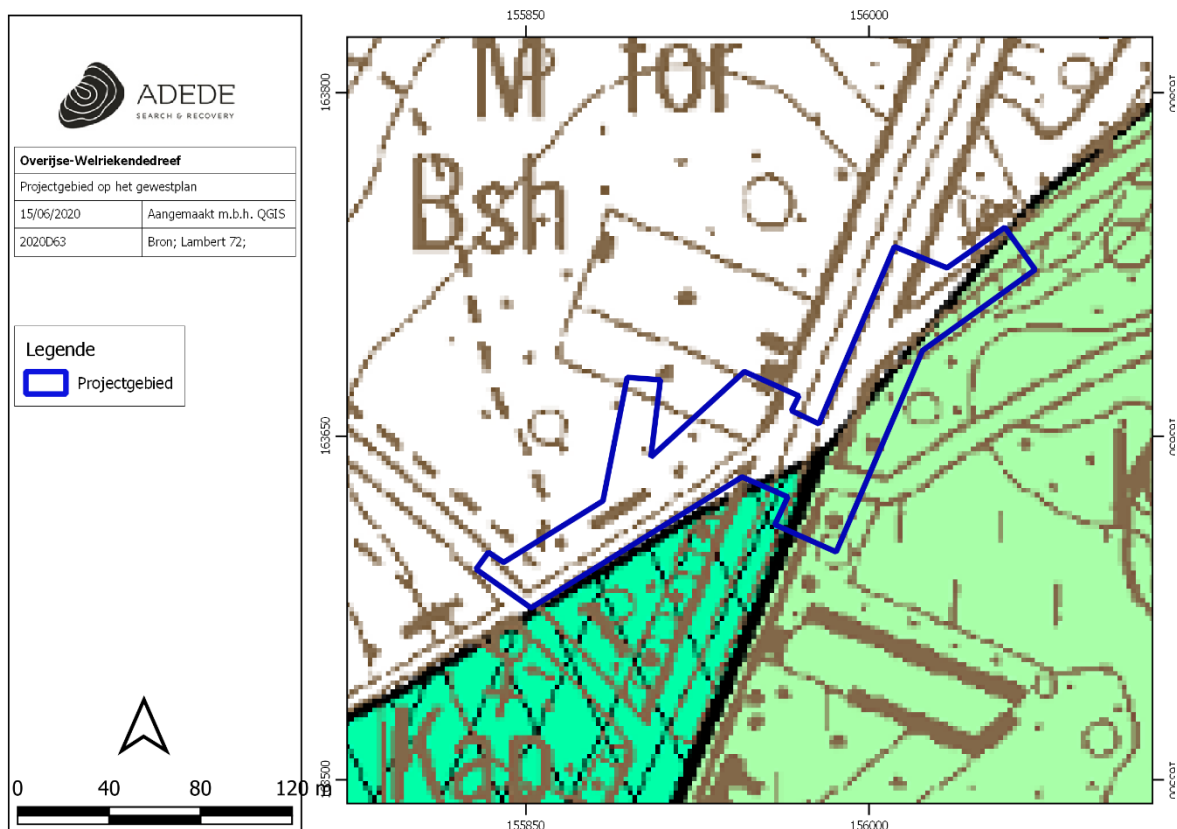
Het bodemgebruiksbestand 2001 is zeer grootschalig en daarom moeilijk bruikbaar op perceelsniveau. Het zuiden van het projectgebied staat grotendeels gekarteerd als loofbos (groen). Centraal zien we dat het projectgebied wordt ingekleurd door als 'bebouwde oppervlakte' (rood) en 'Gewestweg' (grijs). Een klein deel (wit) wordt ook ingevuld als akkerland, wat niet overeen lijkt te komen met het bodemgebruik ter plaatse.

Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

De interpretatie wordt opnieuw bemoeilijkt door de nabijheid van het Brussels Hoofdstedelijk gewest. Voor het Grondgebied Vlaanderen wordt het projectgebied gekarteerd als parkgebied en bosgebied. Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP) staat het projectgebied eveneens gekarteerd als bosgebied.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.3.1 Algemene historische situering

Het projectgebied is gelegen op het grondgebied Overijse, aan de rand van het Zoniënwood, maar sluit geografisch nauwer aan bij Jezus-Eik, een deelgemeente van Overijse, en de dorpskern van Hoeilaart. In deze algemene historische situering wordt dan ook gezocht naar een evenwicht tussen deze drie lokaliteiten.

Overijse ontleent zijn naam aan de rivier Ijse, in het Keltisch Isca (water). Pas later werd hier het Keltische prefix 'Over' aan toegevoegd, wat bocht betekent. Zodoende is de naam Overijse te verklaren als 'bocht in de rivier Ijse'.⁵ Ook de naburige gemeente Hoeilaart ontleent zijn naam aan een Gallisch-Keltische oorsprong, zijnde Ho-lar, wat vermoedelijk open plek in het bos wil zeggen.⁶

Deze Keltische naamgeving doet zich ook voelen in een aantal archeologische vondsten die in de regio gedaan werden. De vondst van een Keltisch altaar doet een Keltische bewoning in het gebied vermoeden. Ook in Hoeilaart werden verschillende archeologische vondsten gedaan waaruit een bewoning sinds het late mesolithicum zou kunnen afgeleid worden. Wanneer in 1870 de Sint-Clemenskerk te Hoeilaart wordt afgebroken wordt een votiefsteen gevonden uit de tweede eeuw als stille getuige van de Romeinse periode.⁷ Tijdens de Romeinse overheersing liepen er eveneens twee belangrijke verbindingswegen in de nabijheid van Overijse, die ongetwijfeld van belang waren voor de lokale ontwikkeling.⁸ Er werden immers eveneens sporen gevonden van verschillende grote Romeinse villa's in het gebied. Daarnaast is de regio ook gekend voor zeer ijzerertsrijke bodem, die voor de regio een belangrijke bron van inkomsten was. In het Zoniënwood werd hout gewonnen om tot houtskool te maken als brandstof voor de smeltovens om deze grondstof te verwerken. In het Zoniënwood bleven verschillende smeltovens bewaard, waarvan sommigen teruggaan tot de Karolingische periode.⁹

De vroegste vermelding van Overijse gaat terug naar een akte gedagtekend 5 februari 832. De Frankische vorst, Lodewijk de Vrome (778-840), schenkt aan een van zijn volgelingen, Aginulfus, zeven mansi gelegen in 'Isca'.¹⁰ Het betreft hier mogelijk een lokale gouwgraaf die door de vorst bedankt wordt voor zijn diensten.¹¹ Het is ook in deze periode dat er zich op de Vronenberg – de berg van de heer – zich een grafelijke burcht ontwikkeld zou hebben. In de tiende eeuw viel Overijse onder de Karel

⁵ J. Verbesselt, 'Het ontstaan en de ontwikkeling van Overijse', in: *Eigen Schoon en de Brabander*, 1953 (42), pp. 353-367.

⁶ M.E. Mariën & J. Verbesselt, *Geschiedenis van Hoeilaart, van steentijdperk tot middeleeuwen* (Tielt, 1974).

⁷ Michel Erkens, 'Het ontstaan van Hoeilaart', Heemkundige Kring het Glazen Dorp, <https://www.heemkundehoeilaart.be/historiek/geschiedenis-van-hoeilaart/ontstaan/> [geraadpleegd 04-05-2020].

⁸ *Inventaris Onroerend Erfgoed, Overijse*, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14291> [geraadpleegd 04-05-2020].

⁹ *Inventaris Onroerend Erfgoed, Hoeilaart*, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14267> [geraadpleegd 04-05-2020].

¹⁰ *Et in pago Brabantensi, in villa vocante Isca, mansos septem inter vestitos et absos, cum mancipiis, terris arabilibus, pratis, silvolis, ad eos juste pertinentibus vel aspicientibus*. Heemkundige Kring Beierij van Ijse VZW, *Akte Isca 832*, <https://www.beerij.be/geschiedenis-van-overijse/> [geraadpleegd 04-05-2020].

¹¹ A. Wauters, *Histoire des Environs de Bruxelles III*, (Brussel, 1855) pp. 466-546.

van Frankrijk, hertog van Neder-Lotharingen. Zijn zoon Otto II zou in de vroege elfde eeuw de inwoners van Overijse vrijstelling geschonken hebben van het lepelrecht dat moest betaald worden op het ingevoerde graan in Brussel. Dit lijkt de verwevenheid tussen Brussel en Overijse te illustreren, met Brussel als belangrijkste afzetmarkt voor de lokale productie. Nadat Otto II kinderloos overlijdt, gaat het domein via zijn zus over naar de Graven van Leuven.¹²

De geschiedenis van Hoeilaart wordt gedomineerd door de aanwezigheid van twee belangrijke heerlijkheden op het grondgebied, te weten de heerlijkheid Hoeilaart en de heerlijkheid Ter Heyde. Deze laatste is (voor zover kan nagegaan worden, van de twaalfde tot de achttiende eeuw in het bezit geweest van private eigenaars. De Heerlijkheid van Hoeilaart is daarentegen steeds eigendom geweest van de hertogen van Brabant, afgezien van een korte periode in handen van de Kasteleins van Brussel. Belangrijk in deze is ook de nabijheid van de Priorij van Groenendaal, toebehorend tot de reguliere kanunniken van Sint-Augustinus, in 1343 opgericht door de grote mysticus Jan van Ruusbroeck.¹³

De Graven van Leuven bezitten te Overijse een woonst – kasteel zo men wil – mogelijk het Koningshuis of het Cijnshuis, misschien zelfs wel op de plaats waar later het kasteel van Ijse uit de grond zou verrijzen. Al deze locaties zijn in ieder geval gelegen aan de markt van Overijse. De Graven van Leuven lijken er ook op regelmatige basis te verblijven, daar verschillende oorkonden in Overijse gedagtekend worden.¹⁴ Dat Overijse van belang is in de politiek van de graven van Leuven blijkt ook uit een charter uit december 1234, waarin Hertog Hendrik II waarin hij Overijse begiftigd met dezelfde vrijheden als Leuven.¹⁵ Wanneer Jan Van Corselaer, heer van Wittem en broer van hertog Jan III, in 1345 in het bezit komt van Overijse, treft hij dan ook een bloeiende gemeenschap aan. Politieke troebelen tussen de heren van Wittem en andere edelen resulteerden in 1390 in het platbranden en plunderen van het dorp.¹⁶

Bij het verzet tegen keizer Maximiliaan van Oostenrijk, in 1489, werd Overijse door Brussel versterkt. Dit nam echter niet weg dat het dorp alsnog door keizerlijke troepen geplunderd werd en opnieuw ten prooi viel aan het vuur. Kort na de plundering nam Hendrik III van Wittem het besluit tot het bouwen van het Kasteel van Ijse, dat vandaag – de uitbreidingen en afbraken in het verleden in acht nemende – nog steeds bestaat. In 1547 zag Joost Lips alias Justus Lipsius het levenslicht in Overijse, als zoon van de meier van deze Vrijheid.

De familie De Wittem zou de Vrijheid van Overijse tot 1594 besturen, wanneer de laatste erfgename – Honorine van Wittem – in het huwelijk treedt met graaf Geeraard van Horne. Deze flamboyante

¹² Ibidem, pp. 466-546.

¹³ *Inventaris Onroerend erfgoed*, Dorpskern Overijse, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/302503> [geraadpleegd 04-05-2020].

¹⁴ *Inventaris Onroerend Erfgoed*, Hoeilaart, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14267> [geraadpleegd 04-05-2020].

¹⁵ *Heemkundige Kring Beierij van Ijse VZW, Akte Isca 1234*, <http://www.beierij.be/geschiedenis-van-overijse/akte-isca-1234/> [geraadpleegd 04-05-2020].

¹⁶ *Verbesselt*, Het ontstaan en de ontwikkeling van Overijse, p. 359.

adellijke familie liet grootschalige werken uitvoeren aan het kasteel van Ijse en leefde er een liederlijk leven. Graaf Eugene Maximiliaan van Horne werd op 19 oktober 1677 door de Spaanse vorst Karel II tot prins benoemd en de heerlijkheid Overijse zelfs tot prinsdom.¹⁷ Het is ook in deze periode dat het gehucht Jezus-Eik het levenslicht ziet. Deze woonkern gaat immers terug op een woongemeenschap die in de zestiende eeuw groeide rond enkele woningen van boswachters, houthakkers en kolenbranders in het Zoniënwood. In 1637 of 1659 werd hier aan een eikenboom een mariabeeldje opgehangen, waar later ook een miraculeuze genezing aan werd toegeschreven. Gaandeweg groeide deze ontboste plaats in het Zoniënwood uit tot een bedevaartsoord en bood het ook bescherming aan reizigers die tussen Oudergem en Overijse door het woud reisden.¹⁸ Het dorpscentrum van Overijse werd op 28 april 1692 verwoest door een grote brand, die het Koningshuis, de Halle, een vijftigtal huizen en een deel van de kerk.¹⁹ In 1769 wordt ook de steenweg Brussel-Waver afgewerkt (de huidige Brusselsesteenweg/Waverstesteenweg) in het kader van de uitbreiding van het wegennet door de Oostenrijkers, die dwars door de dorpskern loopt.²⁰

Wanneer de mannelijke lijn van de Hornes in 1763 uitstierf, ging het prinsdom door huwelijk over aan Filips Jozef van Salm-Kyrburg. Diens opvolger, Frederik III, werd in 1794 onthoofd te Parijs in de nasleep van de Franse revolutie. De familie de Salm kreeg zijn bezittingen terug na de eenmaking tot het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, maar deze werden kort nadien alsnog verkocht in 1824 aan de Nijvelse familie de Le Hoyer, die het grondig liet restaureren.²¹

Het negentiende-eeuwse Overijse en Hoeilaart waren hoofdzakelijk landbouwgemeenten, waar zich nog verschillende grote pachthoven bevonden. Ook Jezus-Eik, dat tot diep in de negentiende eeuw een enclave was in het Zoniënwood, werd gaandeweg ontbost en ontplooid zo belangrijke landbouwactiviteiten. In Overijse speelde de negentiende-eeuwse ontwikkeling zich grotendeels af rond de strijd tussen liberalen en katholieken, wat zijn weerslag had op kerk- en scholenbouw. Tijdens de negentiende eeuw geraakte het centrum van Overijse steeds meer geurbaniseerd. Kenmerkend voor de landbouw in de streek is de druiventeelt onder glas, die sterk opgang maakte tussen 1865 en 1950. Ook de tweede wereldoorlog liet haar sporen na in de streek, daar de gemeente op de zogenaamde KW-linie gelegen was (Koningshooikt-Waver). Deze linie werd gebouwd vanaf september 1939 als bijkomende verdediging tegen een mogelijke Duitse inval. Verschillende bunkers van deze linie zijn gelegen op het grondgebied Overijse.²² De neergang van de druiventeelt na de tweede

¹⁷ *Inventaris Onroerend Erfgoed, Overijse*, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14291> [geraadpleegd 04-05-2020].

¹⁸ Craig E. Harline, *De wonderen van Jezus-Eik* (Baarn, 2003).

¹⁹ Verbesselt, Het ontstaan en de ontwikkeling van Overijse, p. 353-367.

²⁰ L. Génicot, 'Etudes sur la construction de routes en Belgique, l'oeuvre du XVIIIe siècle' in: *Bulletin de l'institut des recherches économiques* 10 (1938-1939) pp. 495-559.

²¹ *Inventaris Onroerend Erfgoed, Overijse*, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/14291> [geraadpleegd 04-05-2020].

²² *Inventaris Onroerend Erfgoed, Bunkers KW-linie Vlaams-Brabant*, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/306075> [geraadpleegd 04-05-2020].

wereldoorlog maakte ruimte vrij voor de demografische expansie van het gebied en de verdere verstedelijking van de Vlaamse rand rond Brussel.

3.3.2 Historisch kaartmateriaal

3.3.2.1 *Fricx-kaarten (1712)*

Eugène Henry Fricx (1644-1730) gaf zijn naam aan de kaarten die genoegzaam bekend zijn als de Fricx-kaarten. Deze vooraanstaande Brusselse drukker uit de zeventiende en de achttiende eeuw, werd in 1689 door de Conseil-privé van de Spaanse Koning benoemd tot Koninklijk Drukker.²³ Met zijn atlas 'Cartes des Pays-Bas et des frontières de France' wenste Fricx voornamelijk zijn kunde als drukker aan te tonen, met het oog op het behouden van zijn titel als Koninklijk Drukker. Hij zou deze titel uiteindelijk voor het leven verkrijgen. De atlas is in feite een bundeling van heterogene, losse kaarten, die nauw verband houden met de Spaanse Successieoorlog (1702-1713). De kaart is immers grotendeels gebaseerd op kaarten van Franse ingenieurs onder leiding van Jacques Pennier en François Naudin. Dit verklaart ook waarom de kaart beter uitgewerkt is voor de Westelijke delen van het land, die door de Franse cartografen beter in kaart gebracht werd. Vanuit een geografisch perspectief is de atlas op te delen in een topografische kaart, bestaande uit 24 kaartbladen (schaal 1/110000 en 1/115000), en een verzameling stadsplannen en overzichtskaarten van belegeringen en veldslagen. De topografische kaart van Fricx is de eerste overzichtskaart van de Zuidelijke Nederlanden van een dergelijk hoge kwaliteit en kwam tot stand tussen 1704 en 1712, al is het niet onwaarschijnlijk dat het laatste kaartblad pas in 1727 werd uitgegeven.²⁴

Gezien de weinig gedetailleerde aard van de Fricx-kaart voor het platteland, waarbij ter oriëntering vooral kastelen, kerken, abdijen en kenmerkende bouwwerken als windmolens worden weergegeven in het landschap, is het bijzonder moeilijk om het gebied heel precies te karteren. Daarenboven zit er bij de georeferentie een zodanig grote afwijking dat het projectgebied te ver noordelijk geprojecteerd wordt op de Fricx-kaart. Deze kaart kan dus weinig bijkomende informatie leveren over het projectgebied.

²³ C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: Lexicon der Geschichte der Kartografie (1986, boek 1) pp 242-243.

²⁴ C. Lemoine-Isabeau, Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle (Brussel, 1984).

Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.

3.3.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

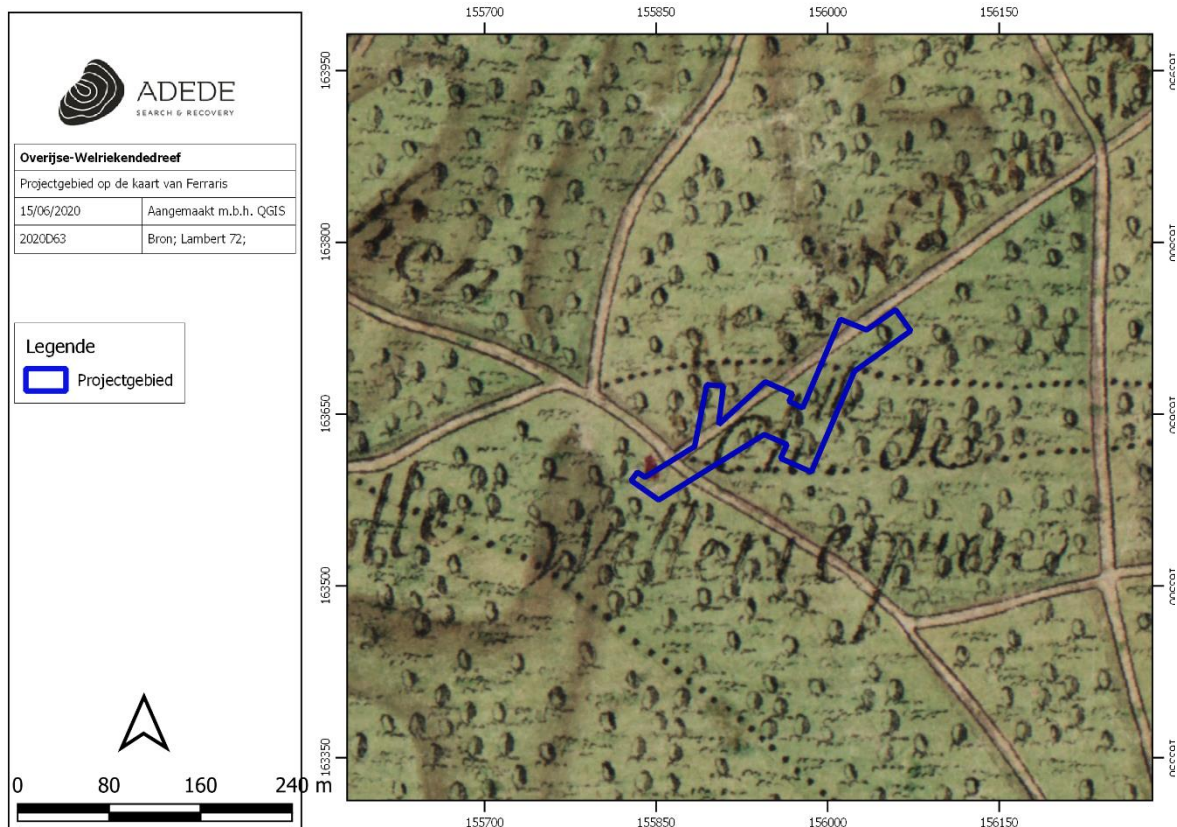
In opdracht van Keizerin Maria-Theresia werden de Oostenrijkse Nederlanden gedurende de periode 1771-1778 uitgebreid in kaart gebracht. De eerste plannen voor dit project dateren al van 1751, maar het zou nog tot 1770 duren vooraleer de Keizerin haar fiat gaf aan het project. Het was Joseph-Jean-Francois graaf de Ferraris (1726-1814) die de leiding van het project in handen kreeg. De Ferraris was een gerenommeerd generaal uit het Oostenrijkse leger, die in Wenen Cartografie studeerde en reeds op jonge leeftijd actief werd in het leger.²⁵ De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende teksten. De kaart werd in drievoud gemaakt en het exemplaar dat bedoeld was voor de landvoogd Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen.²⁶ De Ferrariskaart had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren. Daarbij was het van belang dat het gebruik van de

²⁵ A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens', in s.n., *Album Antoine De Smet* (Brussel, 1974) pp. 347-362.

²⁶ W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., *De Grote Atlas van Ferraris* (Tielt, 2009) pp. 5-19.

kaart zo voor de hand liggend mogelijk was. Daarbij werd overigens geen legende opgesteld, daar alle kaartelementen geacht werden duidelijk te zijn. Pas later werden legenda aan de kaarten toegevoegd.²⁷

Wanneer we het projectgebied op de Ferrariskaart karteren, valt meteen op de dit geheel gelegen is in het vooralsnog onontginde Zoniënwoud. Daarbij valt op dat de huidige Welriekendreef al op de kaart aanwezig is en het projectgebied grotendeels samenvalt met deze weg. De kleine afwijking is daarbij te danken aan een kleine afwijking op de Ferrariskaart. Ook herkennen we de huidige Brusselsesteenweg, de Mezendreef en de Willeriekendreef (deze twee laatste in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Bebouwing is afwezig in de omgeving, met uitzondering van een klein gebouwtje dat zich net ten zuid-westen van het projectgebied bevindt. Het betreft hier zonder twijfel de 'Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Willericken' die hier in 1485 door een monnik van de priorij van Groenendaal werd gesticht.²⁸ De huidige kapel dateert van 1861.

Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

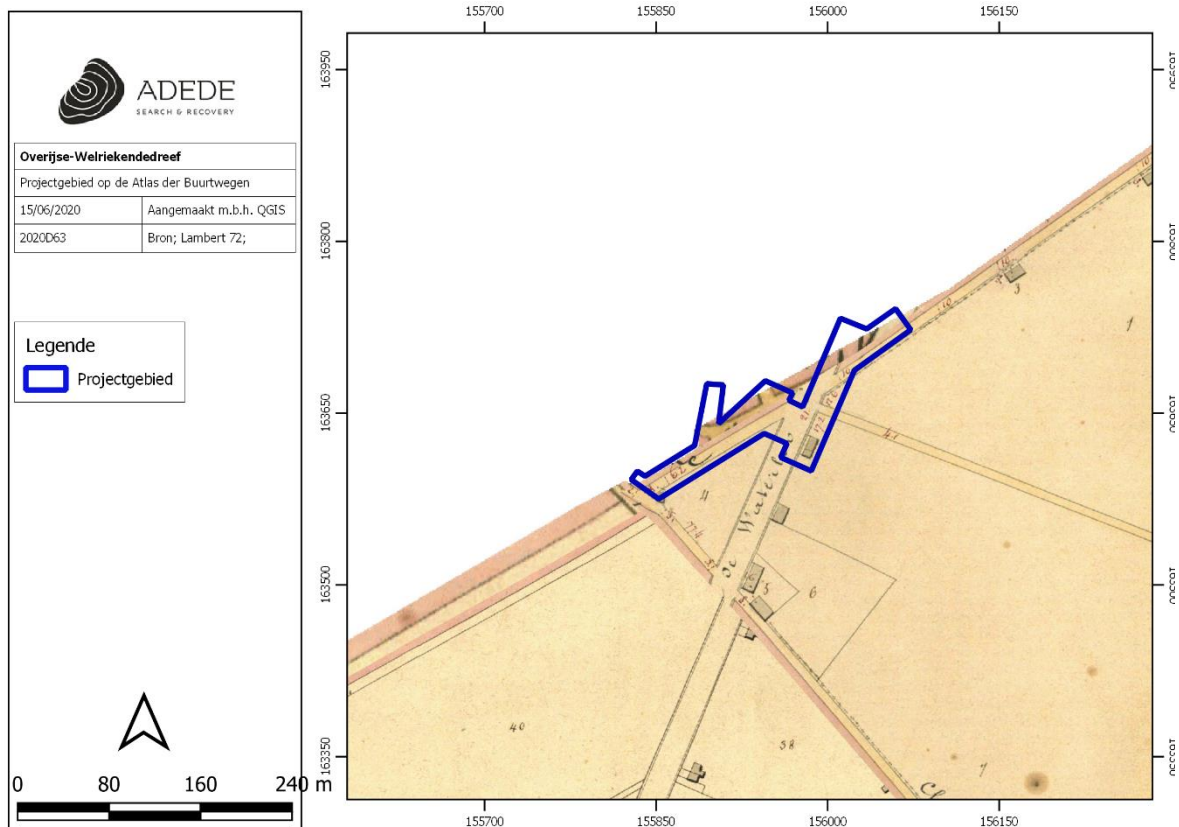
²⁷ Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: *Cartographic Journal* 49 (2012, 1), pp. 30-42.

²⁸ A. Wauters, *Op. Cit.*, pp. 533-534 & Sander Pierron, *Histoire de la forêt de Soignes* (Brussel, 1905) pp. 438-442.

3.3.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering van de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle 'openbare' wegen en 'private' wegen met openbare erfdiensbaarheid'. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinneming.

Hier valt vooral de aanleg op van de Steenweg op Waterloo (huidige steenweg op Sint-Jansberg/Leopold II laa), die het projectgebied doorkruist. In de ruime omgeving van het projectgebied verschenen, naast de kapel van Willerieken, ondertussen ook enkele andere gebouwen. Hoewel de atlas der buurtwegen niets zegt over het grondgebruik, is het gebied nog steeds een bosrijke regio, waardoor een grote verbindingsweg met de stad werd aangelegd (momenteel deel van de R0).

Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

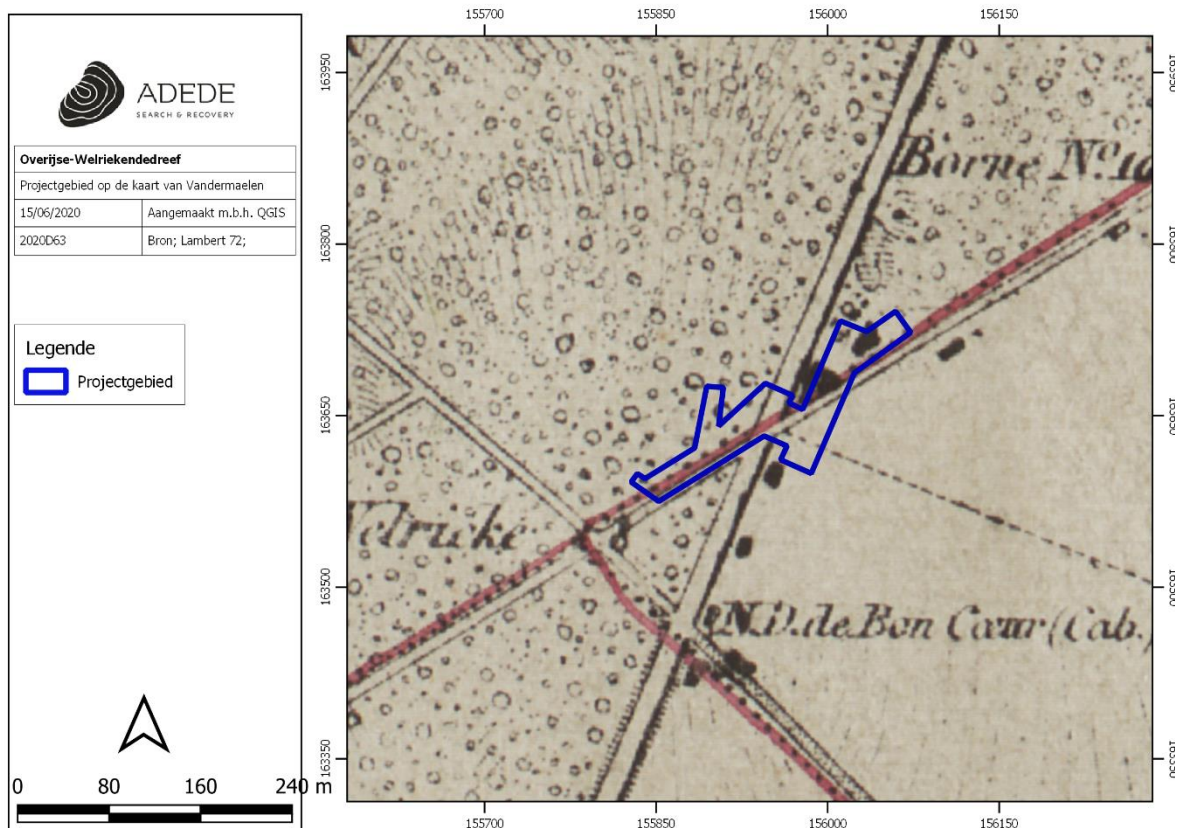
3.3.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philip Vandermaelen (1795-1869) was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Kort na de Belgische onafhankelijkheid richtte hij het 'Etablissement Géographique' op, een instituut dat tot 1880 zou bestaan en naast een uitgeverij van kaarten en geografische werken, ook een museum en opleidingscentrum voor cartografen was.²⁹ Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande triangulaties. Daar hij kon beschikken over een schare goed opgeleide topografen, die hij overal ten lande uitstuurde om opmetingen gaan doen, beschikte hij al snel over alle informatie om een nieuwe topografische kaart van het jonge België te

²⁹ L. Wellens-De Donder, Philippe Vandermaelen, 1795-1869 (Brussel, 1969).

maken. Een eerste kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – werd voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.³⁰

De Vandermaelenkaart vertoont weinig verschillen met de Atlas der buurtwegen wanneer we het projectgebied hierop karteren. De bebouwing rondom het projectgebied bleef nagenoeg gelijk. De invulling van het gebied ten noorden van het projectgebied (dat met boomkruinen gearceerd werd) en de percelering van het gebied ten zuiden, lijkt erop te wijzen dat er in het rondom het projectgebied ook een aanvang genomen is met ontbossing.

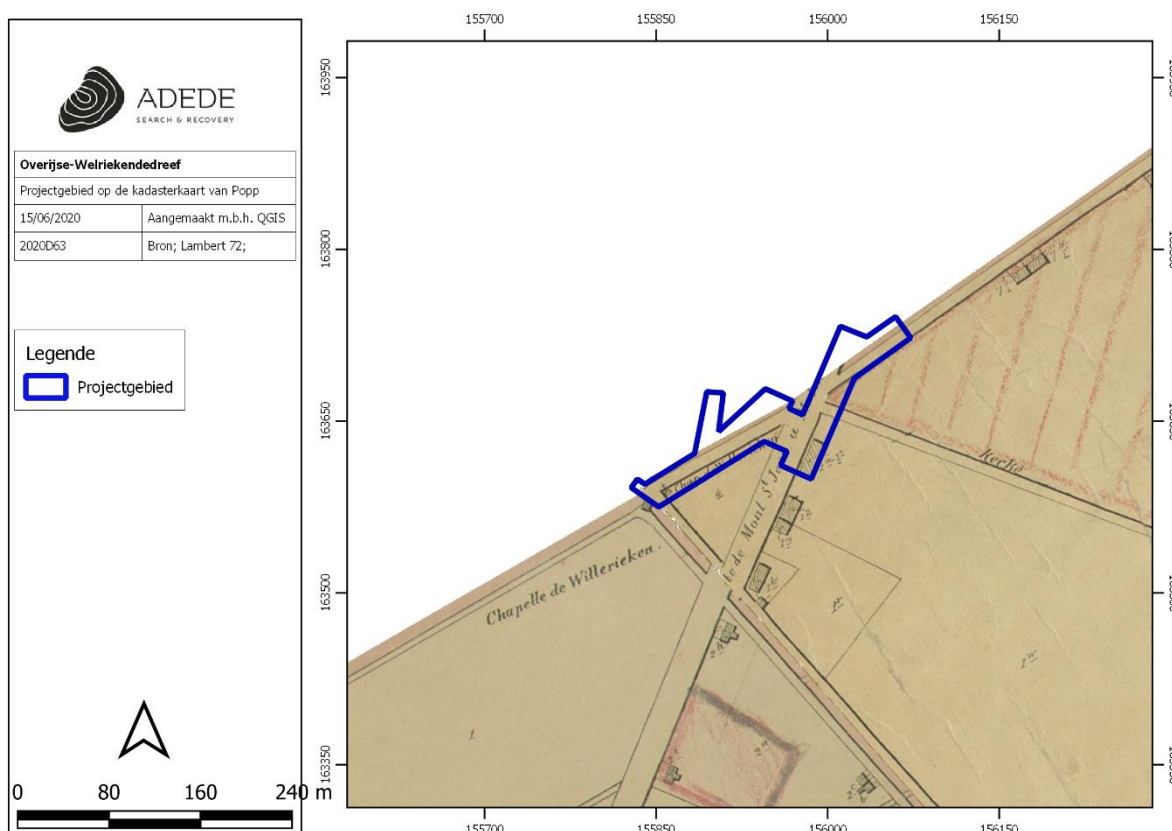
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.3.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door

³⁰ C. Lemoine-Isabeau, La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire (Dépot de la Guerre), 1830-1914 (Brussel, 1988).

de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). In 1827 werd Popp benoemd tot controleur van het kadaster in Brugge. Na de Belgische onafhankelijkheid kreeg Popp, in navolging van Philip Vandermaelen, de goedkeuring van de overheid om de Belgische kadasterplannen in de handel te brengen. De kadasterkaarten van Popp zijn dus in feite een gecommercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten zodoende veel gegevens over perceelsindeling. Bijkomende informatie bij de kaarten werd uitgegeven in bijgaande leggers. Popp overleed voor hij zijn volledige kadastrale atlas kon afwerken. Zijn weduwe vervulde nog de plannen voor de provincie luik, maar voor sommige gebieden beschikken we zodoende niet over een kadastrale kaart van Popp.³¹ Wanneer het projectgebied wordt uitgezet op de kadasterkaart van Popp, lijkt een zeker status quo in vergelijking met de voorgaande kaart bevestigd te worden. De bebouwing en het wegennet bleven nagenoeg gelijk. Verder zien we ook duidelijk een zekere percelering van het gebied, wat de ontbossing lijkt te bevestigen.

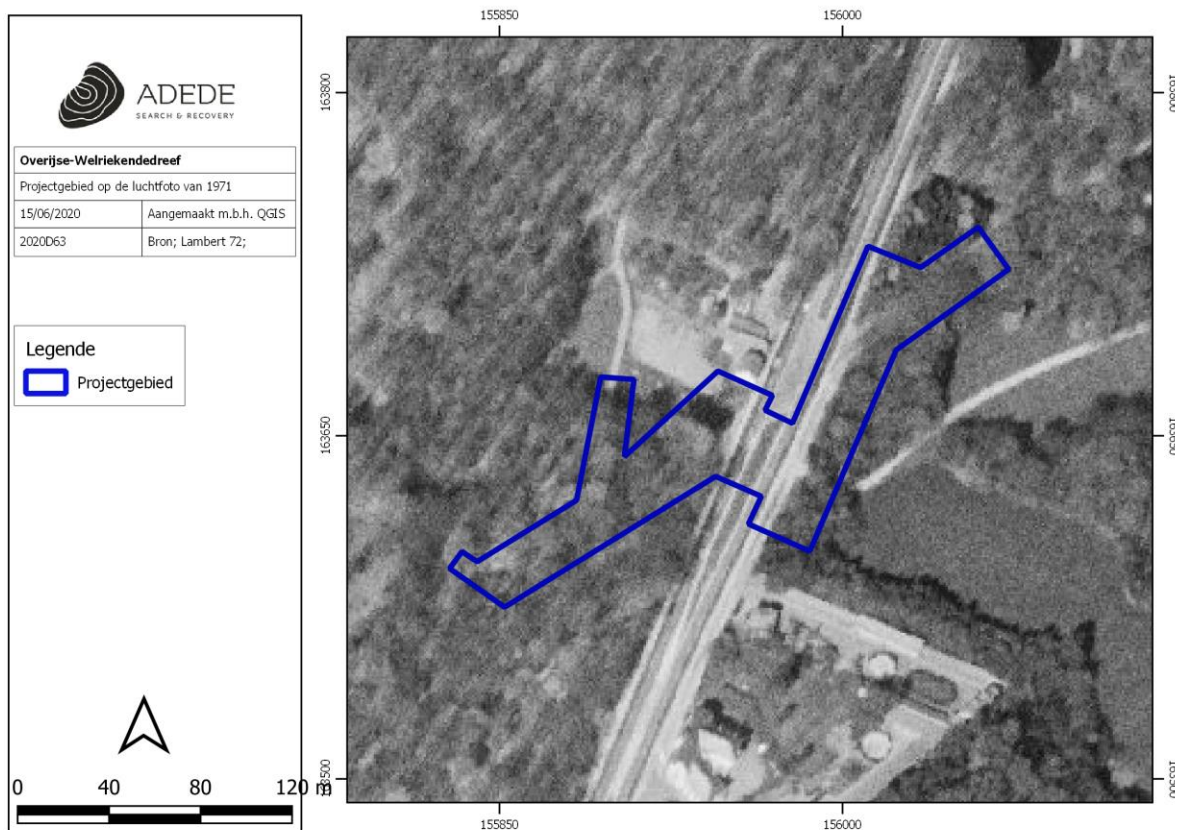

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

³¹ S. Vrielinck, Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880) (Amsterdam, 2018).

3.3.1 Luchtfoto 1971

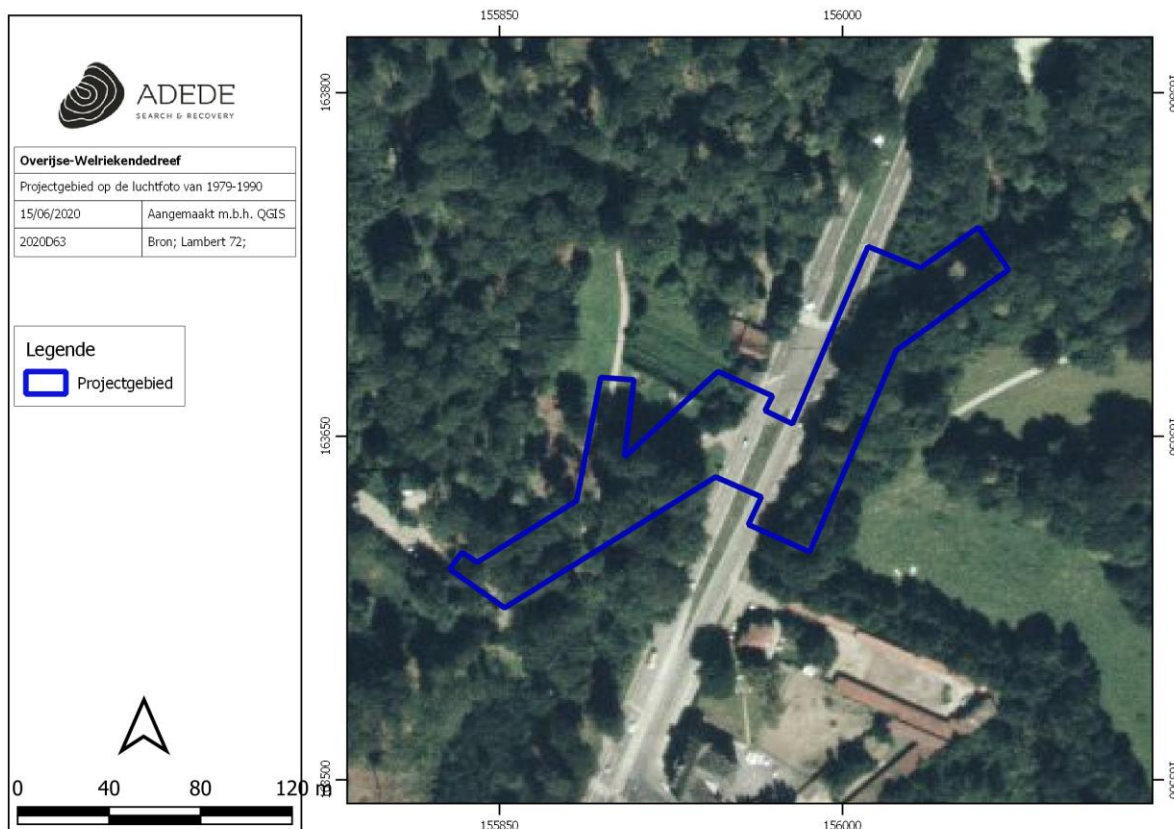
Op de luchtfoto uit 1971 zien we duidelijk hoe de Sint-Jansbergdreef op dat moment reeds een brede baan is met een groene middenberm en een belangrijke verkeersader. Deze snijdt het projectgebied doormidden. Opvallend is ook dat er nog mogelijkheden zijn om de Sint-Jansbergdreef te kruisen, komende vanuit de Welriekendedreef. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zien we de ontbossing van enkele percelen rond het projectgebied. Het westelijke deel van het projectgebied, met de aansluiting van de Welriekendedreef op de Willerikendedreef en de Kapeldreef, is echter nog steeds gelegen in een bosrijk gebied.

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.

3.3.2 Luchtfoto 1979-1990

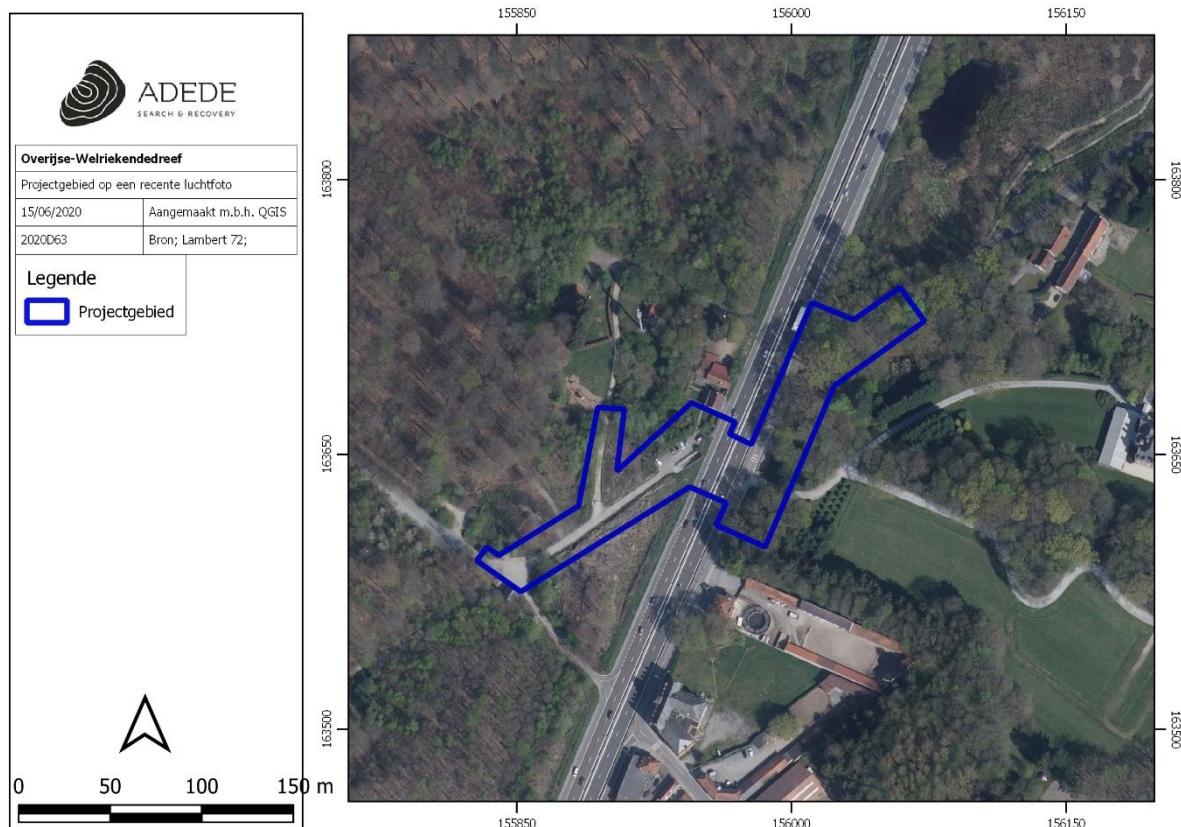
De Luchtfoto van 1990 bevestigt de situatie van 1971. Weinig tot niets veranderde in de omgeving van het projectgebied.

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.

3.3.3 Luchtfoto 2000-2003

Op de luchtfoto van 2018 zien we duidelijk hoe de Leopold II-laan/R0 werd doorgetrokken tot een volwaardige autosnelweg. De kruisingsmogelijkheden komende van de Welriekendedreef werden opgeheven. Verder kende het gebied weinig wijzigingen tegenover de voorgaande luchtfoto.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2018.

3.4 Archeologische situering van het projectgebied

3.4.1 Archeologische nota's en onderzoek in de omgeving

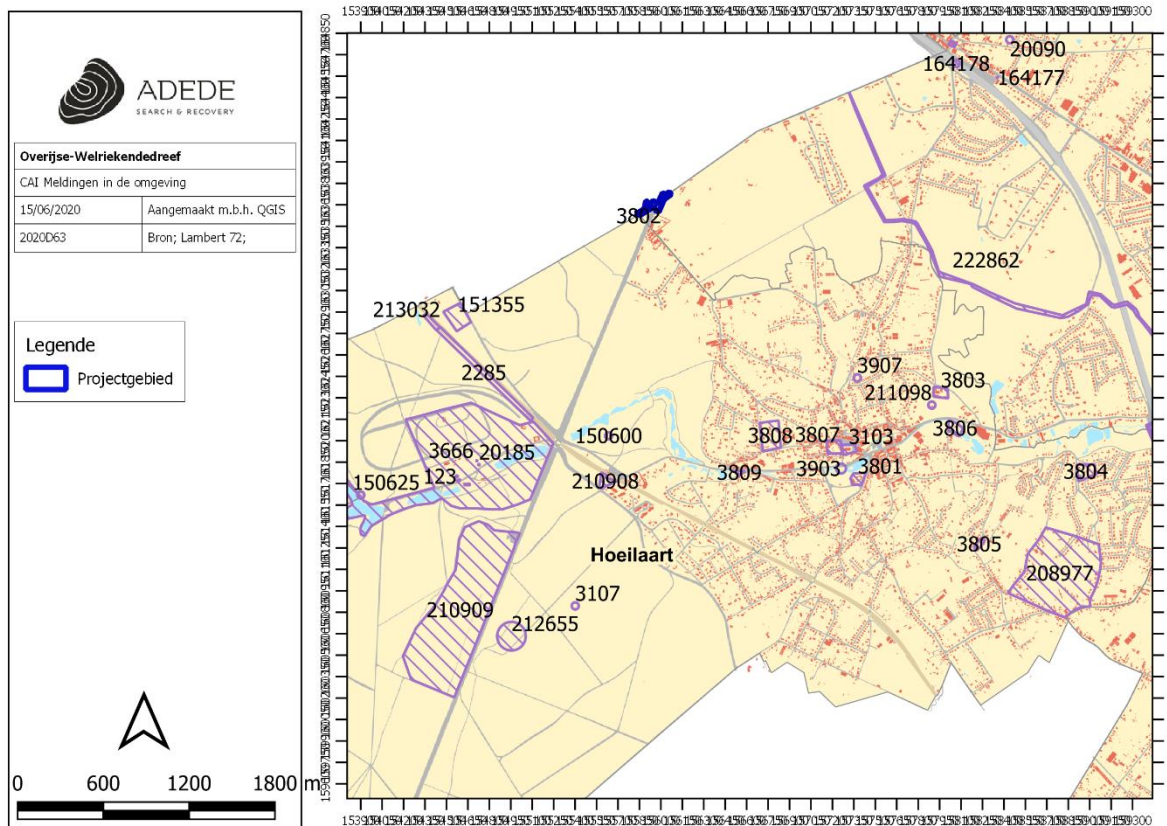
Aan de hand van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is het mogelijk om in de omgeving van het projectgebied voorgevande archeologische vondsten in kaart te brengen. Op basis hiervan kan een inschatting gemaakt worden over wat de te verwachten resultaten van een eventueel archeologisch onderzoek zouden kunnen zijn. Daarbij valt op dat voor de onmiddellijke omgeving van het projectgebied geen entries in de CAI vermeld worden (<1500m). Uit de literatuur weten we wel dat het projectgebied gelegen is in een zone die gekend staat om ijzerproductie. De ijzerertsrijke gronden maakten dat ijzerertsverwerking courant was in de regio. In het Zoniënwood, dat tevens dienst deed als belangrijke bron van brandstof, werden verschillende laagovens teruggevonden voor ijzerproductie, waarvan het bestaan van sommigen terug te voeren is tot de Karolingische periode (zie ook 3.3.1). Dit wordt ook bevestigd door sommige CAI indicatoren in de ruime omgeving. Op anderhalve kilometer van het projectgebied, waar in 2007 werken werden uitgevoerd aan de spoorlijn in Hoeilaart, werden sporen van ijzerertsverwerking teruggevonden sporen van ijzerertsverwerking teruggevonden (CAI 2285). Ook andere CAI indicatoren wijzen op een vondstenpotentieel voor

de middeleeuwse periode. Zo werd op zo'n twee kilometer van het projectgebied de abdij van Groenendaal gesticht (1343, erkend als klooster in 1349). Hoewel de abdij verloren ging bij de Franse overheersing (1796) blijven heel wat archeologische sporen bewaard (CAI 3666). Op zo'n 500 meter ten noordoosten van de abdij werden sporen teruggevonden van een zeventiende-eeuwse redoute (CAI 151355). Daarnaast vinden we, ten zuidoosten van het projectgebied ook de dorpskern van Hoeilaart, waar verschillende archeologische sporen bewaard bleven uit de middeleeuwse periode. Het gaat hier ondermeer om een middeleeuwse pachthoeve die toebehoorde aan de priorij van Groenendaal (CAI 3808) alsook het historische kasteel Terheide, met bijbehorende kasteelhoeve, waar in de negentiende eeuw een neogotisch kasteel werd opgetrokken, thans ingericht als gemeentehuis (CAI 3801). Verder zijn er nog sporen van een middeleeuwse molen (CAI 3907) en werd een stootplaat van een degen of rapier uit de 17de of 18de eeuw per toeval gevonden (CAI 211098).

Gezien de nabijheid van het Brussels hoofdstedelijk werd ook gekeken naar mogelijk waardevolle archeologische vondsten aan de hand van BRUGIS, als Brusselse tegenhanger van het CAI. Hieruit kwamen in de buurt van het projectgebied geen archeologische sites naar voor.

3.4.2 CAI Indicatoren

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
151355	1500m	Zeventiende eeuw	Sporen van een zeventiende-eeuwse redoute.
2285	1500m	middeleeuws	Sporen van ijzerproductie
3808	1800m	middeleeuws	Pachthoeve van de priorij van Groenendaal.
3666	2000m	Middeleeuws-vroegmodern	Priorij van Groenendaal.
211098	2300m	Zeventiende-/achttiende-eeuws	Stootplaat van een degen of rapier.
3801	2400m	Middeleeuws-negentiende-eeuws	Kasteel Terheiden.
3907	2400m	Veertiende-eeuws	Windmolen.

Figuur 19. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.

4 Landschappelijk Bodemonderzoek (2020D63)

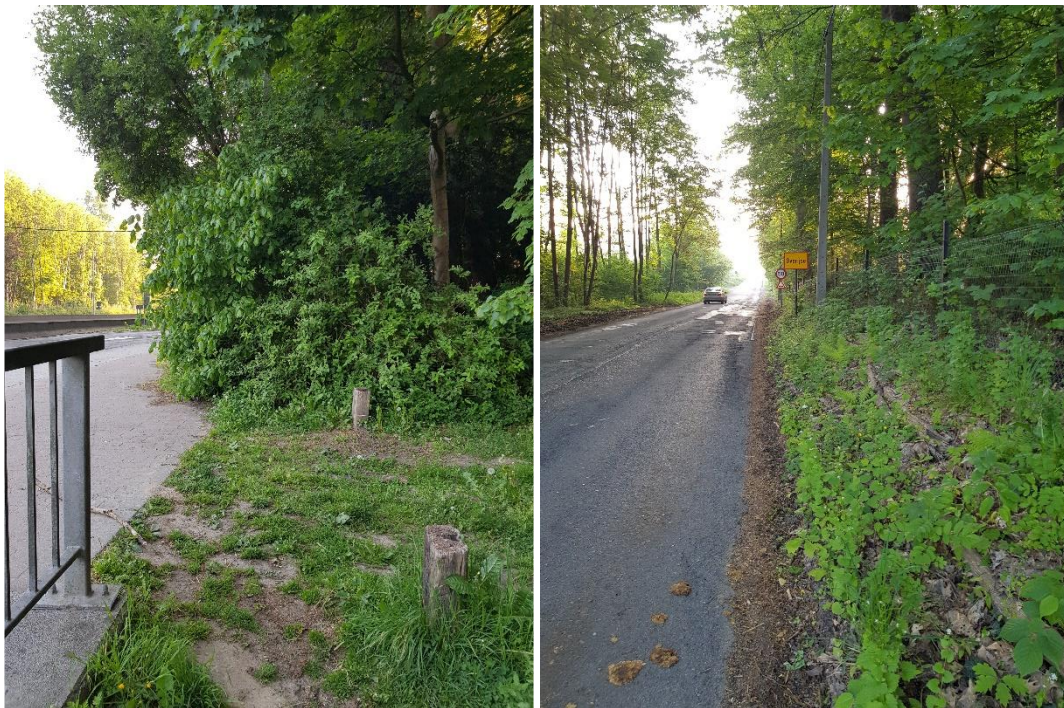
4.1 Werkwijze en strategie

Op vrijdag 8 mei 2020 werd een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd door ADEDE bvba te Welriekende dreef, 3090 Overijse (2020D63). Er werden in totaal 8 boringen voorzien. Deze dekten het volledige projectgebied en geven als dusdanig een beeld van de bodemopbouw. De boringen werden geplaatst door middel van een edelmanboor van 7 cm en werden uitgevoerd door Jolien Vranken (archeoloog) en Jennifer Van Ranst (archeoloog). Ze werden hierbij bijgestaan door David Janssens (erkend archeoloog, aardkundige). De boringen werden, indien mogelijk, tot in de C-horizont van de bodem en tot op een minimale diepte van 1,6m geplaatst. Op die manier kon verzekerd worden dat alle mogelijke antropogene niveaus, die zouden geroerd worden door de geplande

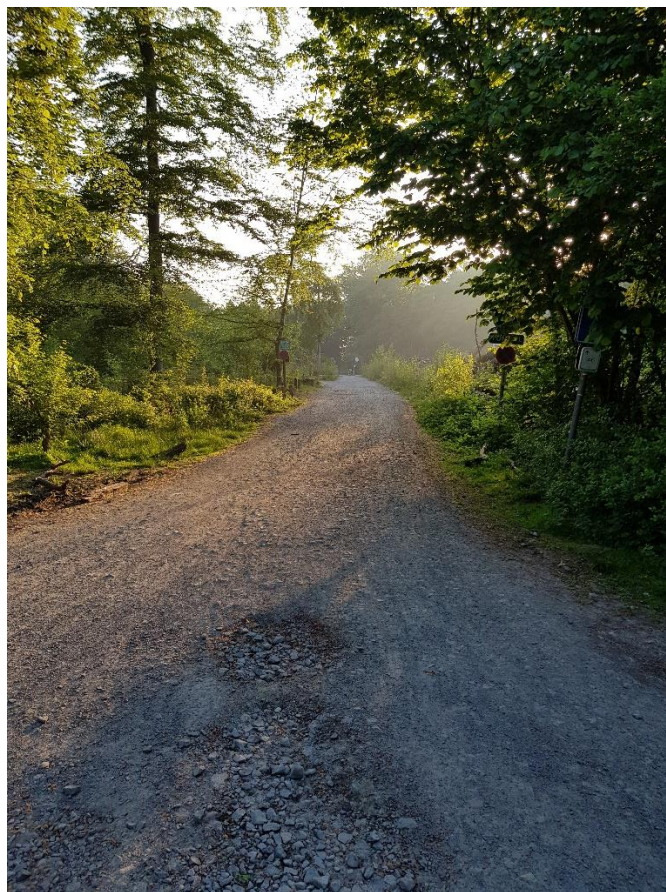
bodemingrepen, zouden worden herkend. Het boorstaal werd uitgespreid in navolging van een boorgatmeting op een witte, neutrale achtergrond. Vervolgens werd het gefotografeerd en geregistreerd.

4.2 Situatie Terrein

De situatie van het projectgebied is over het algemeen gelijkaardig. Zo is er centraal in het projectgebied een verharding aanwezig, met name de Welriekendedreef in het oosten en het verlengde van de Kapeldreef in het westen. Deze wegen worden met elkaar verbonden met behulp van een fietstunnel. Daarnaast bestaat de berm uit een rij (gekapte) bomen met lage begroeiing in de vorm van struiken. Het terrein in het oostelijk gedeelte van het projectgebied is lager gelegen dan de aanliggende gronden van het 'Kasteel van Terblock'.

Figuur 20. Situatie van het oostelijk deel van het projectgebied op het moment van de landschappelijke boringen: verharding, bomen en struiken.

Figuur 20. Situatie van het westelijk deel van het projectgebied op het moment van de landschappelijke boringen: verharding, (gekapte) bomen en struiken.

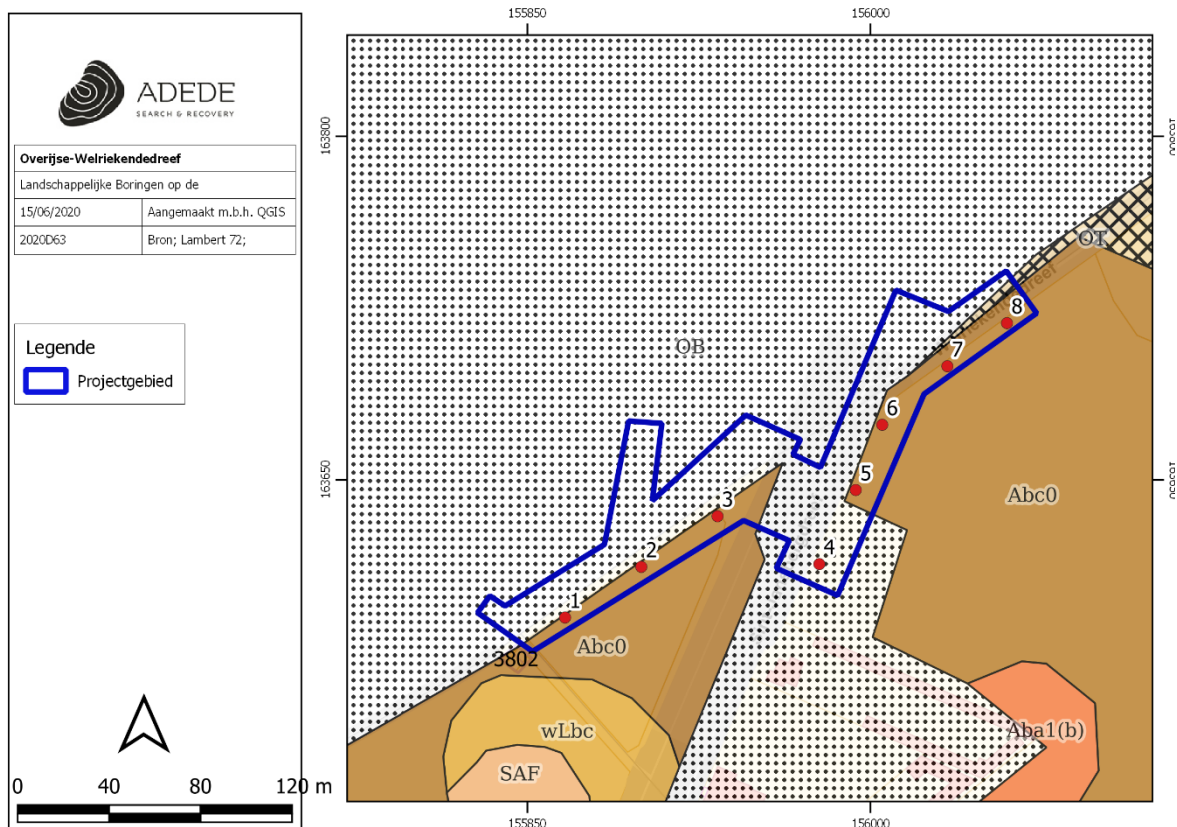
4.3 Assessment

4.3.1 Bodem

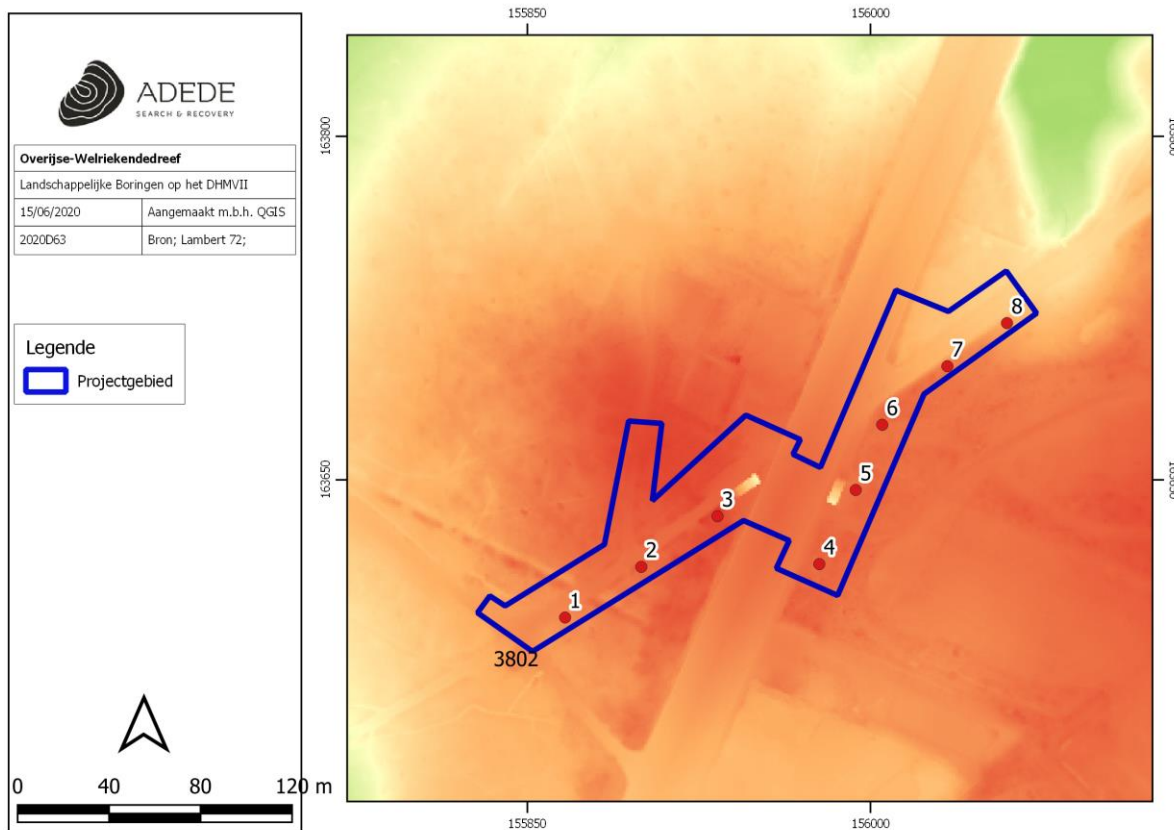
De bodemtypekaart toont dat het projectgebied gelegen is in een zone die gekenmerkt wordt door het bodemtype OB. Daaronder verstaat men kunstmatige bebouwde gronden, waarbij het bodemprofiel ingrijpend gewijzigd of vernietigd werd door menselijk ingrijpen. Deze interpretatie is echter problematisch, gezien het feit dat het projectgebied voor een groot stuk gelegen is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, dat door Geopunt niet werd meegenomen in de Bodemtypekaart van Vlaanderen. De rest van het projectgebied staat gekarteerd als bodemtype Abc0, wat staat voor een droge leembodem met sterk gevlekte en verbrokkelde textuur. Het bodemhorizont is te typeren als B, wat wil zeggen dat het moedermateriaal moeilijk te herkennen zijn door alluviale aanrijking, residuele concentratie of een verandering in het moedermateriaal.³²

Van de 8 geplande boringen werden er 7 zoals voorzien uitgevoerd. Eén boorpunt werd lichtjes verplaatst omwille van de veiligheid. Dit boorpunt was gelegen op een smalle berm in de bocht die de Sint-Jansbergdreef met de Welriekendedreef verbindt. Het merendeel van de boringen vertoonde een A-B-C bodemprofiel, maar bij 3 boringen werd de B-horizont niet aangetroffen. Deze boringen zonder B-horizont bevonden zich in het oostelijk deel van het projectgebied (boring 6, 7 en 8) en zijn duidelijk lager gelegen dan het aanliggend perceel. Vermoedelijk is er sprake van een afgraving, waardoor de B-horizont hier niet langer aanwezig is. De bodemkundige opbouw binnen het projectgebied komt dus niet volledig overeen met de bodemtypes die hier volgens de bodemtypekaart zouden voorkomen. De zandige A-horizonten waren zwartgrijs tot bruingrijs van kleur en hadden een minimale dikte van 15 cm. In het westelijk gedeelte van het projectgebied vormt de bovenste A-horizont een bosstrooissellaag. Indien een B-horizont aanwezig was, bestond deze uit een bruine laag zandig leem of klei. De C-horizont bestond in het merendeel van de boringen uit verschillende lagen gaande van geelbruin zand tot oranjebruine zandige klei of grijs lemig zand. Algemeen kan gesteld worden dat de C-horizont startte vanaf 120 cm onder het maaiveld.

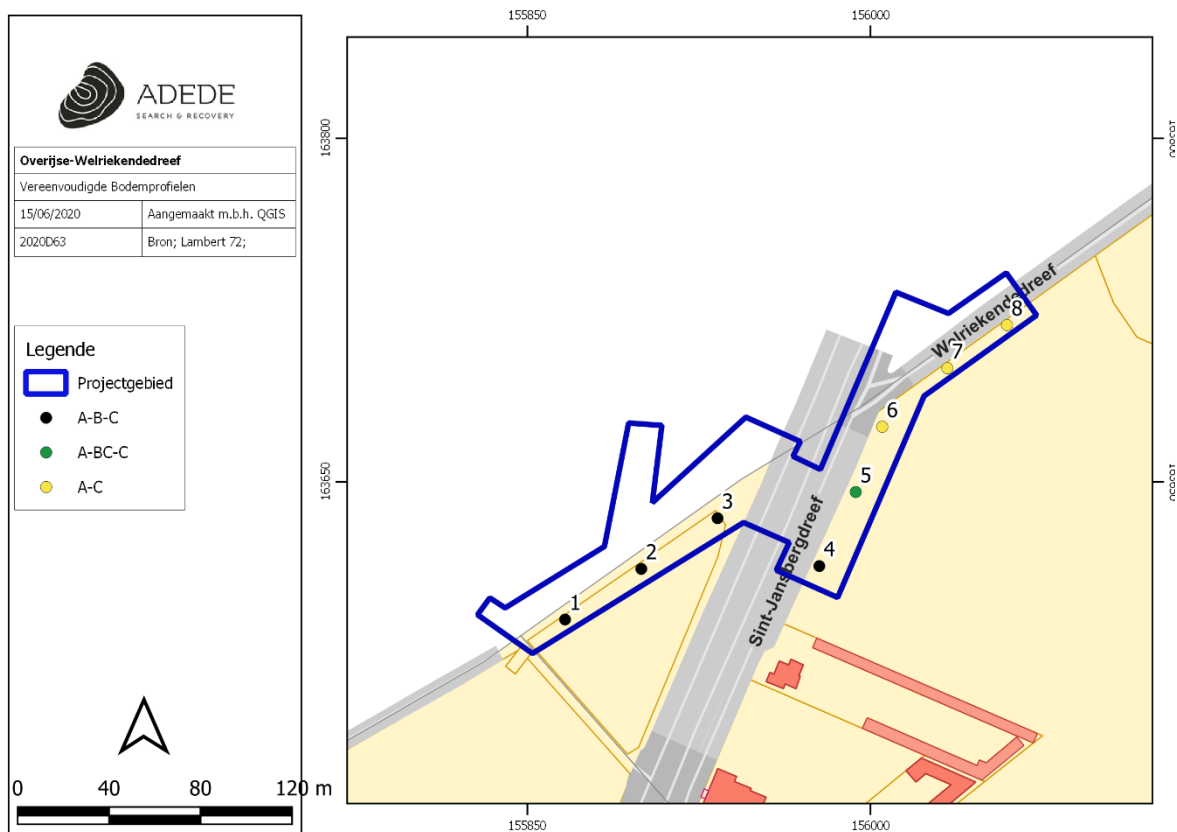
³² E. Van Ranst & C. Sys, *eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (schaal 1:20 000)* (Gent, 2000), pp. 17-18.

Figuur 21. Landschappelijke boringen op de bodemtypekaart.

Figuur 22. Landschappelijke boringen op DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 23. Vereenvoudigde bodemprofielen landschappelijke boringen.

4.3.2 Boordigrammen

Hieronder worden de boordigrammen weergegeven van de boringen die in dit rapport beschreven zullen worden. De volledige lijst met boordigrammen is terug te vinden in de bijlage.

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 2		Registratie door JV, JVR Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
118.8	A1	0.2		D R O O G	Zwartgrijs humusrijk zand met inmenging van wortels; bosstrooisellaag
118.6		0.4			Bruingrijs lemig zand met inmenging van wortels
118.4	A2	0.6			
118.2		0.8			
118	B	1			Bruin zandig leem
117.8		1.2			
117.6	C1	1.4			Bruine zandige klei
117.4		1.6			
117.2	C2	1.8			
117		2			
116.8	C3	2.2		Oranjebruine zandige klei	
116.6		2.4			
116.4	C4	2.6			
116.2		2.8			
116	C5	3			
115.8		3.2		Oranjebruin lemig zand met oxidatieverschijnselen	
115.6	C6	3.4			
115.4		3.6			
115.2	C7	3.8		Grijs lemig zand met oxidatieverschijnselen en inmenging van kleine stenen	
115		4			
114.8	C8	4.2			
114.6		4.4			
114.4	C9	4.6			
114.2		4.8			
114	C10				

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 3		Registratie door JV, JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
119.4	A1	0.2		D R O O G	Zwart zand met inmenging van stenen en wortels
119.2		0.4			Bruingrijs zandig leem
119	A2	0.6			
118.8		0.8			
118.6		1			Bruin zandig leem
118.4	B	1.2			
118.2		1.4			
118		1.6			Bruine zandige klei
117.8		1.8			
117.6		2			
117.4	C1	2.2			
117.2		2.4			
117		2.6			
116.8		2.8		Geelbruin lemig zand met oxidatieverschijnselen	
116.6	C2	3			
116.4		3.2			
116.2		3.4		Grijs lemig zand met oxidatieverschijnselen	
116		3.6			
115.8	C3	3.8			
115.6		4			
115.4		4.2			
115.2		4.4			
115		4.6			
114.8		4.8			
114.6					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 4		Registratie door J.V. JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
118.8	A	0.2		D R O O G	Bruin lemig zand met inmenging van baksteenfragmenten en wortels
118.6		0.4			
118.4		0.6			
118.2	B	0.8			Bruin zandig leem
118		1			
117.8		1.2			
117.6	C	1.4			Bruine zandige klei
117.4		1.6			
117.2		1.8			
117		2			
116.8		2.2			
116.6		2.4			
116.4		2.6			
116.2		2.8			
116		3			
115.8		3.2			
115.6		3.4			
115.4		3.6			
115.2		3.8			
115		4			
114.8		4.2			
114.6		4.4			
114.4		4.6			
114.2		4.8			
114					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 8		Registratie door JV, JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
115.6	A	0.2		D R O O G	Bruin zand
115.4		0.4			
115.2		0.6			
115	C	0.8			Oranjebruin zandige klei
114.8		1			
114.6		1.2			
114.4		1.4			
114.2		1.6			
114		1.8			
113.8		2			
113.6		2.2			
113.4		2.4			
113.2		2.6			
113		2.8			
112.8		3			
112.6		3.2			
112.4		3.4			
112.2		3.6			
112		3.8			
111.8		4			
111.6		4.2			
111.4		4.4			
111.2		4.6			
111		4.8			
110.8					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

4.3.3 Boorbeschrijvingen

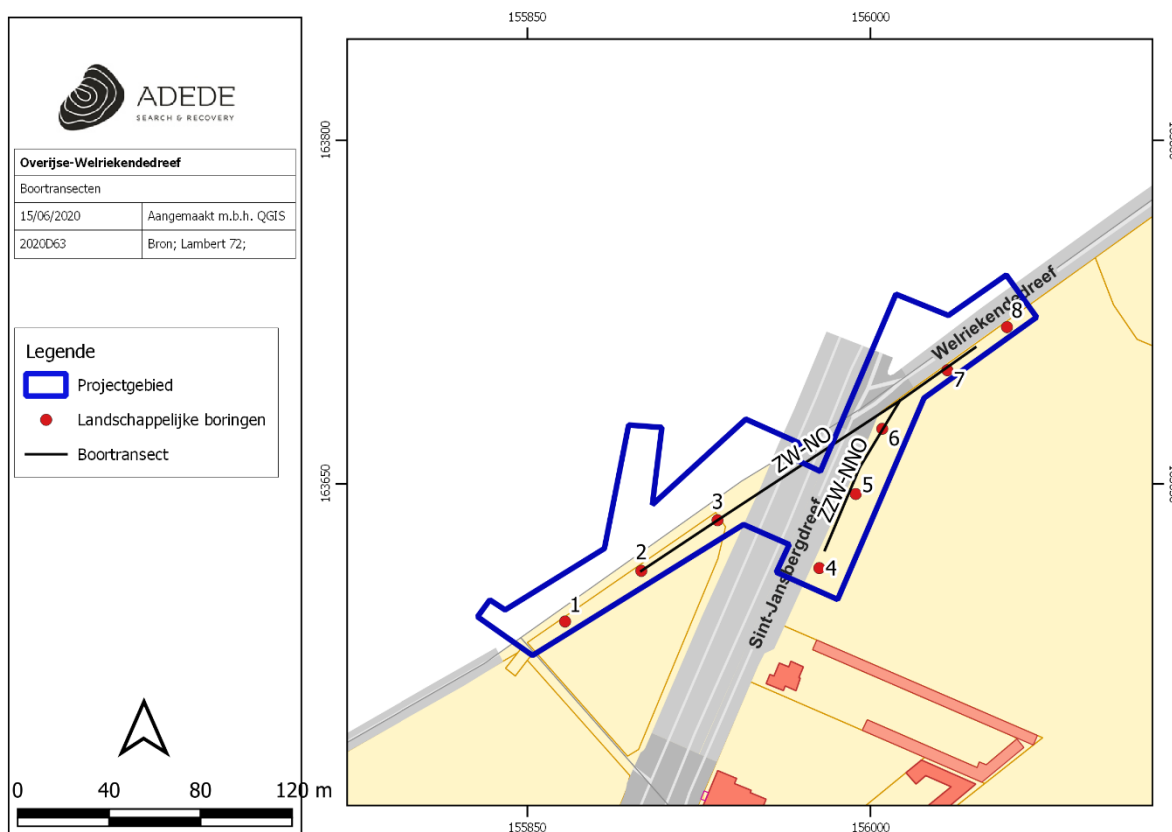
Hieronder worden enkele representatieve boorbeschrijvingen weergegeven.

Nr.	Dieptes (cm)	Foto en beschrijving
BP 2	0-25: A1	
	25-92: A2	
	92-142: B	
	142-214: C1	
	214-305: C2	
	305-370: C3	
	370-400: C4	
	0-25: A1	Zwartgrijs humusrijk zand met inmenging van wortels; bosstrooisellaag
	25-92: A2	Bruingrijs lemig zand met inmenging vn wortels
	92-142: B	Bruin zandig leem
	142-214: C1	Bruine zandige klei
	214-305: C2	Oranjebruine zandige klei
	305-370: C3	Oranjebruin lemig zand met oxidatieverschijnselen
	370-400: C4	Grijs lemig zand met oxidatieverschijnselen en inmenging van kleine stenen
BP 3	0-20: A1	
	20-85: A2	
	85-150: B	
	150-275: C1	
	275-345: C2	
	345-400: C3	
	0-20: A1	Zwart zand met inmenging van stenen en wortels
	20-85: A2	Bruingrijs zandig leem
	85-150: B	Bruin zandig leem
	150-275: C1	Bruine zandige klei
	275-345: C2	Geelbruin lemig zand met oxidatieverschijnselen
	345-400: C3	Grijs lemig zand met oxidatieverschijnselen

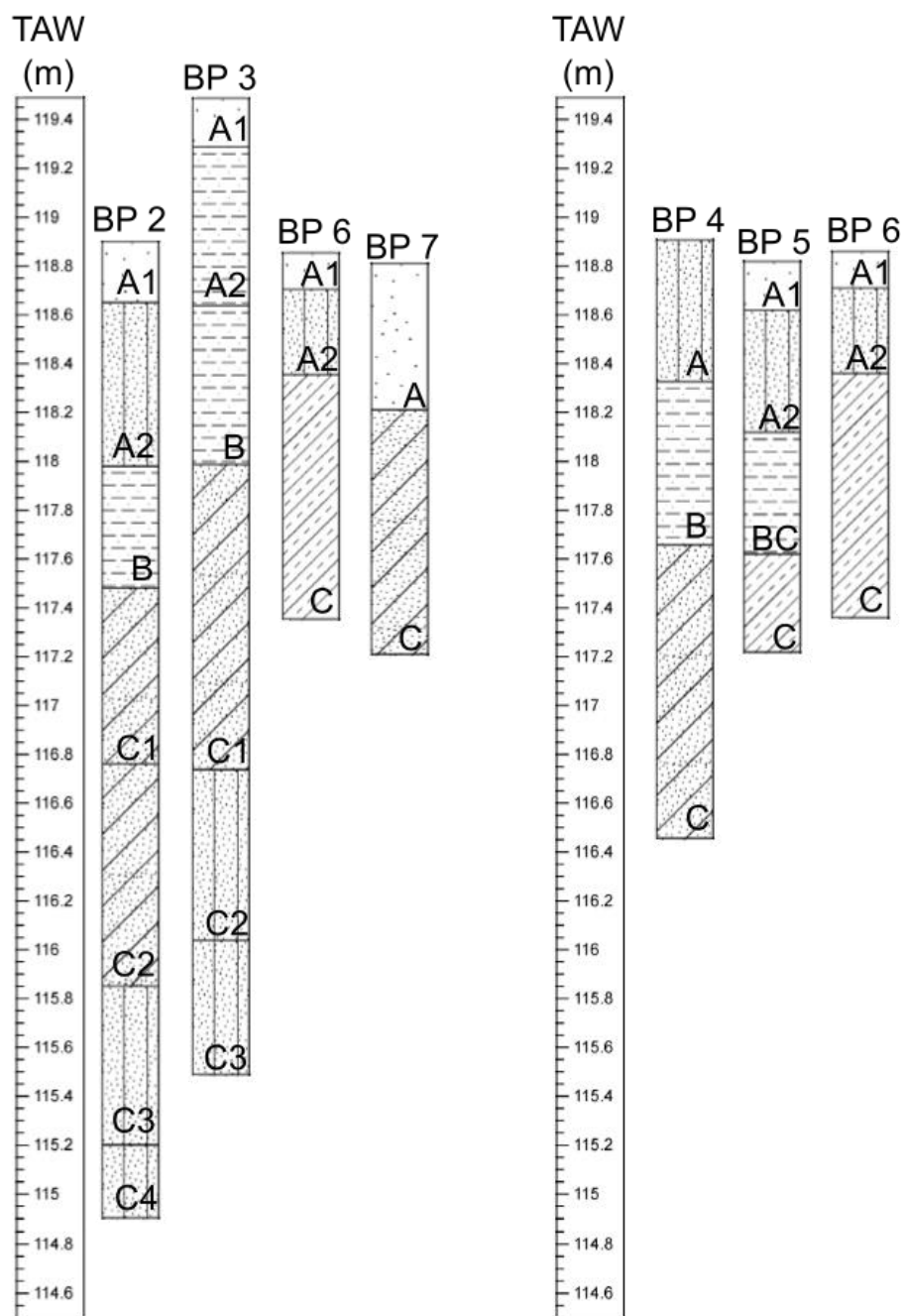
BP 4	0-58: A 58-125: B 125-245: C	
	0-58: A 58-125: B 125-245: C	Bruin lemig zand met inmenging van baksteenfragmenten en wortels Bruin zandig leem Bruine zandige klei
BP 8	0-60: A 60-160: C	
	0-60: A 60-160: C	Bruin zand Oranjebruin zandige klei

4.3.4 Boortransecten

De volgende boortransecten illustreren het verloop van de bodem binnen het projectgebied. Het eerste transect loopt in ZW-NO richting en het tweede in ZZW-NNO richting.

Figuur 24. Boortransecten op GRB kaart.

Figuur 25. Boortranssect ZW-NO richting (links) en ZZW-NNO richting (rechts).

4.3.5 Interpretatie Booronderzoek

De bodemkundige opbouw binnen het projectgebied komt niet overal overeen met de bodemtypes die hier volgens de bodemtypekaart zouden voorkomen. Uit de boringen blijkt dat het projectgebied in het oosten gedeeltelijk afgegraven werd (ter hoogte van boringen 6, 7 en 8), waardoor hier een A-C-profiel ontstond. De bodemopbouw van het westelijk gedeelte van het projectgebied werd tot een diepte van 4 m onder het maaiveld nagegaan, waaruit bleek dat er een A-B-C-profiel aanwezig is. De originele bodemopbouw werd voornamelijk in het westen van het projectgebied aangetroffen. Gezien uit de resultaten van het landschappelijke bodemonderzoek is gebleken dat er wel degelijk een afdekking is van de C-horizont, met name een B-horizont, kan men concluderen dat de site wel degelijk aan gunstige bewaringscondities voldoet. Dit is voornamelijk het geval voor het westelijk gedeelte van het projectgebied, waarbij het archeologisch niveau zich situeert vanaf een diepte van ongeveer 1,25m tot 1,6m. Hoewel dit niet tot het doel van het landschappelijk bodemonderzoek behoort, werden er geen archeologische indicatoren aangetroffen tijdens het bodemonderzoek.

5 Besluit

In het kader van de aanvraag tot een omgevingsvergunning voor de aanleg van fietsshelling aan de Welriekendedreef om de toegang tot de reeds bestaande fietstunnel te faciliteren in het kader van de betere ontsluiting van de Brusselse ring, werd door ADEDE BVBA een bureaustudie uitgevoerd met bijhorend Landschappelijk Bodem Onderzoek (LBO) in het kader van het opstellen van een archeologische nota met uitgesteld traject.

Het doel van dit onderzoek is driedig. Allereerst wordt op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Vervolgens wordt nagegaan hoe goed deze archeologische resten bewaard zijn en in hoeverre ze bedreigd zijn door de geplande bouwwerken. Ten slotte wordt nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is. Op basis van beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven ten einde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Het projectgebied is gelegen op de grens van het Brussels hoofdstedelijk Gewest en het Vlaams Gewest en op de buitengrens van het Zoniënwoud. Uit het historisch onderzoek blijkt dat het projectgebied gelegen is langs een snijpunt van wegen die historisch gezien van groot belang waren voor reizigers die het Zoniënwoud doorkruisten, al is het niet duidelijk hoe ver in de tijd deze wegen teruggaan. De aanwezigheid van de nabijgelegen Kapel van Welriekende, die gesticht werd door een monnik uit de Groenendaelabdij in 1485, lijkt alvast de ouderdom van dit snijpunt te bevestigen.

De dichtstbijzijnde waterloop in het gebied is de Ijse, die door het centrum van Hoeilaart stroomt. Het projectgebied is gelegen op een afstand van ca 1.400 meter tot deze waterlopen bevindt zich volgens de DHMDTM hoogtemodel op een heuvelrug. De afstand tot natuurlijke waterlopen en landschappelijk ligging bovenop de heuvelrug maakt dit een minder aantrekkelijke zone voor de Steentijden. Er wordt voor de Steentijden dan ook eerder een lage verwachting naar voor geschoven hoewel eventuele archeologie uit deze periode zeker ook niet volledig kan worden uitgesloten.

Het gebied rond het Zoniënwoud was in het verleden ook een belangrijke plaats voor ijzerertsontginning en in en rond het Zoniënwoud zijn heel wat restanten gevonden van laagovens voor de versmelting van ijzererts. De CAI meldingen geven voor het gebied enkele interessante vondsten aan. Voor de middeleeuwen kan ijzerontginning dan ook mogelijks archeologische sporen nagelaten hebben.

Verder was het gebied in deze periode vooral in gebruik als bosgebied, zij het wel gelegen aan een belangrijke verkeersader voor reizigers die van en naar Brussel gingen. Getuige hiervan de nog steeds

bestaande Kapel van Welriekende, die hier in de vijftiende eeuw gevestigd werd. Op basis van het historisch onderzoek kan er echter slechts een lage verachting op sporen uit de middeleeuwse en vroegmoderne periode naar voor geschoven worden. De locatie, op de kruising van verschillende wegen, vergroot echter wel het potentieel op eventuele losse vondsten.

Voor de negentiende en twintigste eeuw wordt er, gezien de ontwikkeling van het gebied en de aanleg van de Brusselse ring en het ontbreken van indicaties die wijzen op activiteit gedurende de eerste en de tweede wereldoorlog, een lage verwachting naar voor geschoven.

Belangrijk voor de inschatting van het archeologisch potentieel van het gebied is de bewaring van de bodem. Het projectgebied wordt immers doorsneden door de Brusselse ring en de vraag kan gesteld worden in hoeverre het bodemarchief door deze ingrijpende werken verstoord werd. Zeker wat betreft het steentijdpotentieel van het gebied, is een intacte bodemopbouw van groot belang. Tijdens het landschappelijk bodemonderzoek op 8 mei 2020 werd binnen een gedeelte van het projectgebied een intacte ABC bodemopbouw teruggevonden. Het meest oostelijke gedeelte kon op basis van het landschappelijke bodemonderzoek afgeschreven worden voor verder archeologisch onderzoek. De geplande werken betreffen een fietshelling aansluitend aan een fietstunnel, een nieuwe toegangstrap langs de tunnel en de aansluiting van de fietshelling op het bestaande wegennetwerk.

Wanneer we deze geplande bodemingrepen tegenover de vaststellingen van het landschappelijk bodemonderzoek leggen, zien we dat deze bodemingrepen enkel over het gedeelte van de fietshelling zelf een bedreiging zullen vormen voor het mogelijk aanwezig archeologisch bodemarchief. Bij boorpunt 1 werd het archeologisch niveau vastgesteld op ongeveer 1,6 meter onder het bestaande maaiveld maar hier betreffen de geplande werken enkel de heraanleg en aansluiting tot het bestaande wegennetwerk die zelfs met buffer ingerekend niet tot 1,6m zullen gaan. De fietshelling neemt zo'n 300m² in beslag en (à ratio de 3,3%) bereikt het archeologisch niveau pas na zo'n 50 meter. Ter hoogte van boorpunt 2 vangt de fietshelling aan en ter hoogte van boorpunt 3 werd het archeologische niveau vastgesteld op 1,5 meter onder het maaiveld. Op deze plaats zou de fietshelling zeker het archeologische niveau doorkruisen. Alles bij elkaar genomen betreft de zone waarin de geplande werken voor een mogelijke verstoring zal zorgen van het eventueel aanwezig archeologisch bodemarchief qua oppervlakte heel beperkt en bovendien dient binnen deze zone ook rekening gehouden te worden met de bodemverstoring die reeds heeft plaatsgevonden bij de aanleg van de toegangstrap tot de tunnel. Het potentieel op kenniswinst lijkt ons in deze omstandigheden dan ook bijzonder gering, waarbij de kosten veel zwaarder zouden doorwegen dan de eventuele baten. ADEDE adviseert dan ook geen verder archeologisch onderzoek. De verdere bepalingen worden besproken in het Programma van Maatregelen (PVM).

6 Bibliografie

W. Bracke 'De kaart van de Oostenrijkse Nederlanden door graaf de Ferraris', in: s.n., *De Grote Atlas van Ferraris* (Tielt, 2009) pp. 5-19.

F. Bogemans, *Legende overzichtskaart Quartairgeologie Vlaanderen* (Brussel, 2005).

Karen De Coene, Thérèse Ongena, Frederic Stragier, Soetkin Vervust, Wouter Bracke & Philippe De Maeyer, 'Ferraris, the Legend', in: *Cartographic Journal* 49 (2012, 1), pp. 30-42.

A. De Smet, 'Le Général-Comte de Ferraris et la carte des Pays-Bas autrichiens, in s.n., *Album Antoine De Smet* (Brussel, 1974) pp. 347-362.

L. Génicot, 'Etudes sur la construction de routes en Belgique, l'oeuvre du XVIIIe siècle' in: Bulletin de l'institut des recherches économiques 10 (1938-1939) pp. 495-559.

C.E. Harline, *De wonderen van Jezus-Eik* (Baarn, 2003).

P. Laga, S. Louwye & S. Geets, 'Paleogene and Neogene lithostratigraphic units (Belgium)', in: *Geologica Belgica* 4 (2001, 1-2)

C. Lemoine-Isabeau, *Les militaires et la cartographie des Pays-Bas méridionaux et de la principauté de Liège à la fin du XVIIe et au XVIIIe siècle* (Brussel, 1984).

C. Lemoine-Isabeau, 'Eugène Henry Fricx' in: *Lexicon der Geschichte der Kartografie* (1986, boek 1) pp 242-243.

C. Lemoine-Isabeau, *La carte de Belgique et l'institut Cartographique Militaire (Dépot de la Guerre), 1830-1914* (Brussel, 1988).

M.E. Mariën & J. Verbesselt, *Geschiedenis van Hoeilaart, van steentijdperk tot middeleeuwen* (Tielt, 1974).

S. Pierron, *Histoire de la forêt de Soignes* (Brussel, 1905).

M.-W. Serruys, 'Grenzen, wegenbouw en Mercantilisme in de Oostenrijkse Nederlanden', in: *Tijdschrift* 4 (2014, 1) pp. 18-33.

L. Wellens-De Donder, *Philippe Vandermaelen, 1795-1869* (Brussel, 1969).

J. Verbesselt, 'Het ontstaan en de ontwikkeling van Overijse', in: *Eigen Schoon en de Brabander* 42, (1953) pp. 353-367.

S. Vrielinck, *Grootse plannen. De kadastrale Atlas van België van P.C. Popp: genese en datering (1840-1880)* (Amsterdam, 2018).

Online:

Heemkundige Kring Beierij van Ijse VZW, Akte Isca 1234, <http://www.beierij.be/geschiedenis-van-overijse/akte-isca-1234/> [geraadpleegd 04-05-2020].

Inventaris Onroerend Erfgoed, Bunkers KW-linie Vlaams-Brabant, <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/306075> [geraadpleegd 04-05-2020].

Inventaris Onroerend Erfgoed, Hoeilaart, <https://inventaris.onroenderfgoed.be/themas/14267>
[geraadpleegd 04-05-2020].

Inventaris Onroerend erfgoed, *Dorpskern Overijse*,

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/302503> [geraadpleegd 04-05-2020].

Michel Erkens, 'Geschiedenis van Hoeilaart', Heemkundige Kring het Glazen Dorp,

<https://www.heemkundehoeilaart.be/historiek/geschiedenis-van-hoeilaart/> [geraadpleegd 04-05-2020].

7 Lijst van figuren

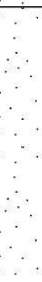
Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 22 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 23 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 24 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 25 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.....	- 26 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.....	- 27 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.....	- 28 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 29 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 30 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 31 -
Figuur 11. Situering van het projectgebied op de kaart van Frick.....	- 36 -
Figuur 12. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.....	- 37 -
Figuur 13. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 39 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 40 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 41 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1971.	- 42 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 1979-1990.	- 43 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de luchtfoto van 2018.	- 44 -
Figuur 19. Situering van enkele CAI locaties in de omgeving van het projectgebied.....	- 46 -
Figuur 20. Situatie van het westelijk deel van het projectgebied op het moment van de landschappelijke boringen: verharding, (gekapte) bomen en struiken.....	- 48 -
Figuur 21. Landschappelijke boringen op de bodemtypekaart.....	- 50 -
Figuur 22. Landschappelijke boringen op DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.....	- 51 -
Figuur 23. Vereenvoudigde bodemprofielen landschappelijke boringen.	- 52 -
Figuur 24. Boortransecten op GRB kaart.	- 59 -
Figuur 25. Boortransect ZW-NO richting (links) en ZZW-NNO richting (rechts).....	- 60 -

8 Bijlagen

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 1		Registratie door JV, JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
118	A1	0.2		D R O O G	Zwartgrijs humusrijk zand met inmenging van wortels; bosstrooisellaag
117.8					
117.6					
117.4	A2	0.6			Grijsbruin zandig leem met inmenging van wortels
117.2		0.8			
117	B	1			Bruine klei
116.8		1.2			
116.6		1.4			
116.4		1.6			Geelbruin zand
116.2	C1	1.8			
116		2			
115.8		2.2			
115.6		2.4			
115.4	C2	2.6			
115.2		2.8			Oranjebruin zand met inmenging van kleine stenen en oxidatieverschijnselen
115		3			
114.8		3.2			
114.6		3.4			
114.4		3.6			
114.2		3.8			
114		4			
113.8		4.2			
113.6		4.4			
113.4		4.6			
113.2		4.8			

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020				
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m				
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm				
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt				
		Boortype Edelman				
Boornummer Bp 2		Registratie door JV, JVR Controle door David Janssens				
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving	
118.8	A1	0.2		D R O O G	Zwartgrijs humusrijk zand met inmenging van wortels; bosstrooisellaag	
118.6		0.4			Bruingrijs lemig zand met inmenging van wortels	
118.4	A2	0.6				
118.2		0.8				
118	1				Bruin zandig leem	
117.8	B	1.2				
117.6		1.4				
117.4	1.6				Bruine zandige klei	
117.2	C1	1.8				
117		2				
116.8		2.2			Oranjebruine zandige klei	
116.6		2.4				
116.4	C2	2.6				
116.2		2.8				
116		3				
115.8		3.2			Oranjebruin lemig zand met oxidatieverschijnselen	
115.6	C3	3.4				
115.4		3.6				
115.2	C4	3.8			Grijs lemig zand met oxidatieverschijnselen en inmenging van kleine stenen	
115		4				
114.8		4.2				
114.6		4.4				
114.4		4.6				
114.2		4.8				
114						

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 3		Registratie door JV, JVR Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
119.4	A1	0.2		D R O O G	Zwart zand met inmenging van stenen en wortels
119.2		0.4			Bruingrijs zandig leem
119	A2	0.6			
118.8		0.8			
118.6		1			Bruin zandig leem
118.4	B	1.2			
118.2		1.4			
118		1.6			Bruine zandige klei
117.8		1.8			
117.6		2			
117.4	C1	2.2			
117.2		2.4			
117		2.6			
116.8		2.8		Geelbruin lemig zand met oxidatieverschijnselen	
116.6	C2	3			
116.4		3.2			
116.2		3.4		Grijs lemig zand met oxidatieverschijnselen	
116		3.6			
115.8	C3	3.8			
115.6		4			
115.4		4.2			
115.2		4.4			
115		4.6			
114.8		4.8			
114.6					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 4		Registratie door JV, JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
118.8	A	0.2		DROOG	Bruin lemig zand met inmenging van baksteenfragmenten en wortels
118.6		0.4			
118.4		0.6			
118.2	B	0.8			Bruin zandig leem
118		1			
117.8		1.2			
117.6	C	1.4			Bruine zandige klei
117.4		1.6			
117.2		1.8			
117		2			
116.8		2.2			
116.6		2.4			
116.4		2.6			
116.2		2.8			
116		3			
115.8		3.2			
115.6		3.4			
115.4		3.6			
115.2		3.8			
115		4			
114.8		4.2			
114.6		4.4			
114.4		4.6			
114.2		4.8			
114					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 5		Registratie door J.V. JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
118.8	A1	0.2		D R O O G	Zwart zand met inmenging van wortels
118.6		0.4			Bruin lemig zand met inmenging van wortels en plasticfragmenten
118.4	A2	0.6			
118.2		0.8			
118	BC	1			
117.8		1.2			
117.6	C	1.4			
117.4		1.6			
117.2		1.8			
117		2			
116.8		2.2			
116.6		2.4			
116.4		2.6			
116.2		2.8			
116		3			
115.8		3.2			
115.6		3.4			
115.4		3.6			
115.2		3.8			
115		4			
114.8		4.2			
114.6		4.4			
114.4		4.6			
114.2		4.8			
114					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 6		Registratie door JV, JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
118.8	A1	0.2		D R O O G	Zwart zand met inmenging van wortels
118.6	A2	0.4			Bruin lemig zand met inmenging van wortels
118.4		0.6			
118.2		0.8			Bruine klei
118		1			
117.8	C	1.2			
117.6		1.4			
117.4		1.6			
117.2		1.8			
117		2			
116.8		2.2			
116.6		2.4			
116.4		2.6			
116.2		2.8			
116		3			
115.8		3.2			
115.6		3.4			
115.4		3.6			
115.2		3.8			
115		4			
114.8		4.2			
114.6		4.4			
114.4		4.6			
114.2		4.8			
114					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 7		Registratie door JV, JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
118	A	0.2		D R O O G	Bruin zand met inmenging van wortels, baksteen- en plasticfragmenten
117.8		0.4			
117.6		0.6			
117.4	C	0.8			Oranjebruin zandige klei
117.2		1			
117		1.2			
116.8		1.4			
116.6		1.6			
116.4		1.8			
116.2		2			
116		2.2			
115.8		2.4			
115.6		2.6			
115.4		2.8			
115.2		3			
115		3.2			
114.8		3.4			
114.6		3.6			
114.4		3.8			
114.2		4			
114		4.2			
113.8		4.4			
113.6		4.6			
113.4		4.8			

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

Landschappelijke boring Overijse - Welriekendedreef

Projectcode 2020D63		Datum 8/05/2020			
Project sigel OVE-WEL		Maximale diepte 4 m			
Klant De Werkvennootschap		Boordiameter 7 cm			
Adres Welriekendedreef, 3090 Overijse		Casing nvt			
		Boortype Edelman			
Boornummer Bp 8		Registratie door JV, JVR			
		Controle door David Janssens			
TAW (m)	Horizont	Diepte (m)	Grafische log	Vochtigheid	Beschrijving
115.6	A	0.2		D R O O G	Bruin zand
115.4		0.4			
115.2		0.6			
115	C	0.8			Oranjebruin zandige klei
114.8		1			
114.6		1.2			
114.4		1.4			
114.2		1.6			
114		1.8			
113.8		2			
113.6		2.2			
113.4		2.4			
113.2		2.6			
113		2.8			
112.8		3			
112.6		3.2			
112.4		3.4			
112.2		3.6			
112		3.8			
111.8		4			
111.6		4.2			
111.4		4.4			
111.2		4.6			
111		4.8			
110.8					

Page 1 of 1

produced by ESlog.ESdat.net on 11 May 2020